

Afgørelser – Reg. nr.: 05274.00

Fredningen vedrører: Ribe Søndermark

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet 01-12-1969

Fredningsnævnet 20-01-1969

Kendelser

Deklarationer

OVERFREDNINGSNÆVNET>

REG. NR. 5274

1/12-69

M 25/1112 INV

U D S K R I F T

a f

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL

=====

År 1969, den 1. december, afsagde Overfredningsnævnet følgende

k e n d e l s e

i sagen nr. 2007/69 om fredning af arealer beliggende mellem Ribe å og Ribe-Haderslev landevej under Ribe købstads jorder. I den af fredningsnævnet for Ribe amtsrådsreds den 20. januar 1969 afsagte kendelse hedder det:

Ved brev af 7. maj 1968 anmodede Danmarks Naturfredningsforening efter samråd med Ribe kommunalbestyrelse fredningsnævnet for Ribe amtsrådsreds om at rejse fredningssag for et ca. 13 ha stort areal beliggende mellem Ribe-Haderslev-landevej og Ribe å, mod vest begrænset af Stampemølleåen og mod øst af bebyggelsen ved Damhus.

Som begrundelse for fredningen har naturfredningsforeningen nærmere anført:

.....

"Området, der ønskes fredet, strækker sig fra vejen når man kommer til byen fra syd og ned til Ribe å. - Fra landevejen opleves middelalderbyens samspil med det omgivende landskab på en meget smuk måde.

Det er Danmarks Naturfredningsforenings opfattelse, at arealet opfylder betingelserne i naturfredningslovens § 1 for gennemførelse af en fredning."

.....

Naturfredningsforeningens påstand går i hovedtræk ud på, at der ikke må foretages yderligere bebyggelse i området, hvorhos der påstås indført en række regulerende bestemmelser for benyttelsen af de pågældende arealer.

Fredningsforslaget omfattede ved sagens rejsning helt eller delvis følgende ejendomme:

Matr. nr. 271 a, 271 b, 272, 273, 274 a, 274 b, 275 a, 275 b, 276 a, 287 c, 287 aq, 287 ar, 287 bl, Søndermarken, og matr. nr. 18 d, Lustrup, alt under Ribe købstads jorder.

Under sagens behandling har Ribe kommune med tilslutning af Danmarks Naturfredningsforening begæret fredningspåstanden udvidet til at omfatte de 16 matr. nr.e 18 ck, 18 cl, 18 cm,

18 cn, 18 co, 18 cp, 18 cq, 18 cr, 18 cs, 18 ct, 18 cu, 18 cv, 18 cx, 18 cy, 18 cz, 18 cæ, Lustrup under Ribe købstads jorder, og samtidig begrænset påstanden til ikke at omfatte de sydvest for amtsvejen Ribe-Haderslev beliggende matr. nr.e 287 aq, 287 ar, 287 bl, Søndermarken under Ribe købstads jorder.

Dyrlæge Brøndum Petersen, der repræsenterer ejerne af de fornævnte under sagen inddragne 16 matr. nr.e, har ikke ønsket særskilt ny indvarsling til sagen i denne anledning.

Fredningsforslaget omfatter herefter, med bemærkning at de pågældende arealer er opført som angivet i matriklen med fradrag for en i 1967 foretaget arealafståelse, helt eller delvis følgende ejendomme under Ribe købstads jorder:

Lb.nr.	matr.nr.	omtrentlig omfattet areal i m ² .	ejer.
1.	271 a Søndermarken	14.802	Husmand Jørgen Jessen, Lustrup pr. Ribe.
2.	271 b ibd.	16.455	Husmand Jens Peter Nielsen Julius og hustru Ragnhild, Lustrup pr. Ribe.
3.	272 ibd.	23.590	Gårdejer Svend Åge Østergård, Tøndervej, Ribe.
4.	273 ibd.	9.548	Pelsdyrfarmer Åge Ravn, Damvej 12, Ribe.
5.	274 a, 275 a, 275 b, 276 a, ibd.	33.489	Fru Marie Christine Bro, Brorsonsvej 1, Ribe, v/prokurist Hans Bro, Lyngbakkevej 1, Holte.

Beplantning med busk- og trævegetation må ikke finde sted.

Terrænformerne må ikke ændres ved afgravning eller opfyldning.

De påtaleberettigede kan foretage de nødvendige skridt til bevaring af stedets naturtilstand."

.....
Sagen har af fredningsnævnet været forelagt for Naturfredningsrådet, der i brev af 9. oktober 1968 bl.a. udtaler:

.....
"..... man kan støtte fredningspåstanden, navnlig ud fra ønsket om at bevare middelalderbyens samspil med det om-
liggende landskab. Rådet finder ikke, at der er specielle na-
turvidenskabelige interesser i området og skal derfor ikke fo-
reslå servituter herfor."

.....
samt i et supplerende brev af 21. november 1968:

.....
"..... med undtagelse af de 3 parceller i den syd-
østlige vinkel mellem jernbane og landevej udgør hele det om-
råde, der foreslås fredet, en del af Ribe vildtreservat, cf.
Landbrugsministeriets bekendtgørelse af 28. juli 1960.

Der er i 2 år på reservatet foretaget optællinger af fugle i vinterhalvåret. De viser, at det gennemsnitlige antal svømmeænder (især grå- og krikænder) udgør 200-300, men at der på stormvejrskage kan ligge helt op til godt 3000 svømmeænder i reservatet.

Det fremgår heraf, at reservatet har en ikke ringe be-
tydning for trækkende andefugle, og at en ændring af tilstan-

den på de oversvømmede enge langs åen (opfyldning, bebyggelse) i høj grad vil forringe reservatets værdi."

.....
Sagen har ligeledes været forelagt for Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter, der i brev fremlagt i nævnet den 4. november 1968 bl.a. udtaler:

.....
"..... at fredningsplanudvalget under et møde den 29. oktober 1968 har haft sagen til drøftelse.

Der blev herunder opnået fuld tilslutning til at anbefale, at den ønskede fredning blev gennemført, idet de pågældende arealer er af væsentlig betydning som nærrekreativt område for Ribe by, hvortil kommer, at området byder på særdeles fredningsværdige, smukke udsigter mod Ribe by.

En fredning bør eventuelt indeholde en bestemmelse om adgang for offentligheden til skøjteløb på visse af arealerne mod, at kommunen sørger for skiltning og passager i de eksisterende kreaturhegn."

.....
Fredningsnævnet, der under denne sag består af dommer Poul Buch, Varde, amtsrådsmedlem, sognerådsformand Alfred Jepsen, Ølgod, og overlærer, frk. Lise Pindborg, Ribe, har behandlet sagen på behørigt indvarslede møder den 26. august og den 4. november 1968, hvortil var indkaldt samtlige lodsejere og andre interesserede, og hvor tillige var mødt repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforening, Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter, Ribe kommune og Ribe amtsråd.

Nævnet har derhos behandlet sagen internt den 9. december 1968 og har foretaget indgående besigtigelser af de interes-

serede arealer.

Nævnet har under sagen haft teknisk bistand af landinspektør Gert Alsted, fredningsplanudvalget, Ringkøbing.

Under sagens behandling er der over for nævnet fremsat indsigelser imod, at der foretages fredning i det af naturfredningsforeningen anførte omfang. Såfremt fredningen gennemføres som foreslået, har lodsejerne og en panthaver påstået sig tilkendt erstatninger som nedenfor nærmere omtalt.

Forstkandidat Jesper Refn har for Danmarks Naturfredningsforening særligt fremhævet betydningen af at sikre den smukke og karakteristiske udsigt mod Ribe for de mange trafikanter på amtslandevejen Ribe-Haderslev.

Lektor Lennart Edelberg har for naturfredningsforeningens lokalkomite' stærkt anbefalet fredningens gennemførelse og påpeget, at lokaliteten "Kurveholmen" har særlig rekreativ betydning i skøjtetiden, hvor stedet er meget besøgt af Ribes ungdom. Ved passende beplantning op mod sodavandsfabrikken "Frem" og ved opsætning af bænke vil områdets rekreative værdi øges betydeligt.

Direktør Bunch har for Ribe kommune varmt anbefalet den foreslåede fredning, der vil sikre en harmonisk fremtidig udvikling af Ribe bys sydlige udkant, således at den af naturfredningsforeningens repræsentant fremhævede meget smukke udsigt mod det helt særprægede bybillede bevares.

Landinspektør Gert Alsted har for Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter særligt henledt opmærksomheden på det pågældende areals anvendelighed til skøjteløb.

Dyrlæge H. Brøndum Petersen har for arvingerne i boet efter fru Frederikke Vilhelmine Petersen dels mundtligt over for

nævnet, dels i redegørelse af 23. oktober 1968 principalt protesteret mod fredningens gennemførelse i det hele, subsidiært gjort indsigelse imod, at matr. nr.e 18 ck - 18 cæ, Lustrup under Ribe købstads jorder, medtages, idet han finder andragendet ualmindelig slet begrundet. Han har herunder skarpt kritiseret Ribe kommunes holdning til afdødes gennem en lang årrække af kommunen kendte udstykningsplaner, og han har endelig gjort gældende, at en gennemførelse af fredningen i det foreslåede omfang vil være lige så indgribende som en ekspropriation. Mere subsidiært har han krævet erstatning som nedenfor beskrevet.

Prokurist Hans Bro har for fru Marie Bro tilsluttet sig den af dyrlæge Brøndum Petersen fremsatte kritik af fredningsprojektet. Såfremt den foreslåede fredning alligevel gennemføres, har han subsidiært anført, at han ikke vil have noget imod, at der som foreslået af fredningsplanudvalget skabes mulighed for skøjteløb på det af fredningspåstanden omfattede område, og at der i forbindelse hermed opsættes bænke m.v. Han har endvidere foreslået, at de omhandlede arealer ikke opdyrkes, men henlægges som reservat for det lokale fugleliv m.v.

Efter indgående overvejelser har nævnet enstemmigt truffet beslutning om, at den foreslåede fredning bør gennemføres i det af naturfredningsforeningen påståede omfang, således at fredningen mod nord afgrænses af Ribe å, mod vest af Stampe-mølleåen, mod syd af Ribe-Haderslev-landevej og mod øst af bebyggelsen ved Damhus.

Ved fredningsnævnets således trufne beslutning er det i overensstemmelse med indholdet af naturfredningslovens § 1 i første række lagt til grund, at det må være af betydning at

sikre de pågældende arealer mod bebyggelse eller anden form for udnyttelse, idet der herved skabes mulighed for, at det meget store antal forbipasserende trafikanter kan opleve middelalderbyens samspil med det omgivende landskab på en meget smuk måde. Endvidere har nævnet taget i betragtning, at det efter det oplyste også af naturvidenskabelige grunde vil være betydningsfuldt at bevare disse arealer, for hvilke der ved Landbrugsministeriets bekendtgørelse af 28. juli 1960 er etableret en fredning af dyrelivet.

Med hensyn til fredningens indhold fastsættes følgende nærmere bestemmelser:

§ 1.

Bebyggelse er ikke tilladt.

§ 2.

Opstilling af boder, skure, master, transformatorstationer eller andre skæmmende indretninger må ikke finde sted.

§ 3.

Arealerne må ikke benyttes til camping.

§ 4.

Det er i området ikke tilladt at etablere bilophugningspladser eller lignende.

§ 5.

Arealerne må ikke benyttes til henkastning af affald.

§ 6.

Beplantning med busk- og trævegetation er ikke tilladt uden fredningsnævnets godkendelse.

§ 7.

Terrænformerne må ikke ændres ved afgravning eller opfyldning.

Med hensyn til det under sagen fremkomne om skøjteløbning bemærkes, at det ikke er nærmere oplyst, på hvilke arealer denne kan foretages. Under hensyn hertil samt til, at prokurist Hans Bro for ejeren af matr. nr. 274 a m.fl., Søndermarken under Ribe købstads jorder, har erklæret sig positivt indstillet over for fortsat skøjteløb under forudsætning af, at Ribe kommune drager omsorg for, at skøjteløbning ikke medfører gener for den landbrugsmæssige udnyttelse af arealerne, har nævnet ikke fastsat bestemmelser om skøjteløbning, hvorom Ribe kommune og de vedkommende lodsejere henvises til at træffe nærmere aftale.

Med de foran anførte begrænsninger har de af sagen omfattede lodsejere ret til at udnytte deres arealer i samme omfang som hidtil.

Idet bemærkes, at forlig ikke har kunnet opnås for nævnet, går de fremsatte erstatningskrav i korthed ud på følgende:

- Lb. nr. 1. Husmand Jørgen Jessen, Lustrup pr. Ribe, har i brev af 17. oktober 1968 påstået sig tilkendt en erstatning på 1500 kr. pr. ha, såfremt fredningen gennemføres i det foreslåede omfang.
- - 2. Husmand Jens Peter Julius, Lustrup pr. Ribe, har på egne og fru Ragnhild Julius' vegne i brev af s.d. påstået sig tilkendt en erstatning på 1500 kr. pr. ha, såfremt fredningen gennemføres i det foreslåede omfang.
- - 3. Gårdejer Svend Åge Østergård, Tøndervej, Ribe, har i brev af s.d. påstået sig tilkendt en erstatning på 1200 kr. pr. ha, såfremt fredningen gennemføres i det foreslåede omfang.
- - 4. Pelsdyrfarmer Åge Ravn, Damvej 12, Ribe, har i

brev af s.d. påstået sig tilkendt en erstatning på 1200 kr. pr. ha, såfremt fredningen gennemføres i det foreslåede omfang.

Disse 4 lodsejere har i deres fælles henvendelse til nævnet endvidere anført følgende:

.....

"Hvis det sidste punkt i fredningspåstanden slettes, så reguleringer og sandopfyldning tillades, vil erstatningskravene kunne reduceres efter nærmere aftale."

.....

Lb. nr. 5.

Advokat P. Koefoed-Meyer, Vester Voldgade 14, København V., har for fru Marie Christine Bro, Brorsonsvej 1, Ribe, i brev af 22. august 1968 nedlagt påstand om tilkendelse af en erstatning på ikke under 50.000 kr.

Det hedder i advokatens brev bl.a.:

.....

"De pågældende arealer, der støder umiddelbart op til Haderslev-vejen blev erhvervet af fru Broes daværende ægtefælle i 1914-18 i den hensigt, med tiden at udstykke det areal, der ligger op til landevejen til brug for byggeri. For at byggeomodne de pågældende arealer, lod afdøde omkring 1000 vognlæs fyld køre på de dengang meget mosedede og vandfyldte strækninger.

Allerede i 1948/49 blev et areal på 2000 kvadratalen frasolgt for kr. 2.000.- og i midten af halvtredserne henvendte man sig til landinspek-

tøren med anmodning om at udarbejde skitse til udstykning af arealet, fotokopi vedlægges som bilag 1. Der blev allerede i 1950 solgt grund af matr. nr. 276 c, 788 m² kr. 3.000.-. I 1956 2 grunde af 276 d og 276 e, store henholdsvis 962 m² og 1070 m² for kr. 3.000.- stk. Matr. nr. 276 f og 276 g i 1955 henholdsvis 1128 m² og 1125 m² for kr. 3.200.- stk. De frasolgte grunde blev således solgt til en gennemsnitspris af godt kr. 3.- pr. m² i 1955-1956. Prisen i dag for tilsvarende grunde vil ikke være under kr. 10.- pr. m², hvis man kun regner den del af jordene der direkte grænser op til Haderslev-vejen, og som derfor anses som attraktive byggegrunde, Den påtænkte fredning kommer til at virke som en ekspropriation for fru Broes vedkommende, idet den anvendelse arealerne har været bestemt til umuliggøres fremover. Som allerede nævnt er der fra hendes mands side, ved opfyldning gjort en stor indsats for at modne grundene til byggeri og man har også med rimelighed kunne forvente, at en sådan kunne gennemføres, dels under hensyn til at beliggenheden betingede dette, og dels under hensyn til de allerede tilladte bebyggelser, og yderligere mere fordi kommunen har planlagt byggeri af skole umiddelbart på den anden side af landevejen. Det må derfor findes ganske urimeligt, at fru Broe, hvis grund ligger som naturlig byudviklingslinie, ved særbe-

handling skal komme til at betale for en fredningsplan, der kommer offentligheden tilgode, fordi hendes arealer har den særlige beliggenhed. Det kan være naturligt at offentligheden skadesløsholder den tabende part, enten ved at naturfredningen godtgøres med det ovenfor nævnte passende beløb, eller ved at arealerne eksproprieres eller afkøbes."

Lb. nr. 6.

.....
Samme har for fru Eleonora Jørgensen, Arnum, i brev af 10. oktober 1968 nedlagt påstand om tilkendelse af en erstatning på 10 kr. pr. m². Det hedder i advokatens brev endvidere:

.....
"I november 1948 købte hun ovennævnte ejendom, og har ladet foretage fuld opfyldning, med henblik på byggemodning, således at grunden i dag for så vidt skulle være klar til bebyggelse.

En eventuel fredning vil herefter gøre den af hende foretagne økonomiske indsats total værdiløs, således at investering og renter er tabt. Hun må derfor kræve at ejendommen bliver eksproprieret, eller at hun bliver stillet som ved en ekspropriation, og at ejendommen bliver vurderet, under hensyn til at det er en byggegrund med den aktuelle beliggenhed, i forhold til hovedvej og bymidte."

.....
- - 7.

Landmand Henrik Eskildsen Schmidt, Lustrup pr.

Ribe, har i brev af 17. oktober 1968 påstået sig tilkendt en erstatning på 1800 kr. pr. ha, såfremt fredningen gennemføres i det foreslåede omfang.

Det hedder i brevet videre:

.....

"Hvis det sidste punkt i fredningspåstanden slettes, så reguleringer og sandopfyldning tillades, vil erstatningskravene kunne reduceres efter nærmere aftale."

.....

Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning har som pantøver i denne lodsejers ejendom ved brev af 25. juni 1968 forbeholdt sig eventuelt at kræve den erstatning, der måtte blive ydet i forbindelse med fredningen, helt eller delvis indbetalt som ekstraordinært afdrag på det i ejendommen indestående statshusmandslån.

Lb. nr. 8-10. Fredningspåstanden frafaldet.

Intet erstatningskrav.

- - 11. Dyrlæge H. Brøndum Petersen, Gørding, har for arvingerne i boet efter fru Frederikke Vilhelmine Petersen i brev af 23. oktober 1968 nedlagt påstand om tilkendelse af en erstatning på 6.000 kr. pr. parcel for så vidt angår parcellerne matr. nr. e 18 ck - 18 cæ, Lustrup under Ribe købstads jorder, og har for så vidt angår matr. nr. 18 d smst. henvist til, at der ved kendelse afsagt den 19. oktober 1967 af vejtaxationskom-

missionen for Ribe amt, der for så vidt er stadfæstet ved kendelse af 2. december 1967 af overtaksationskommissionen for Vejle, Ribe m.fl. amtsråds kredse, blev givet en erstatning på 1,25 kr. pr. m² for den del af ovennævnte parcel, matr. nr. 18 d, der blev eksproprieret til udbygning af landevej 2 Ribe-Gelsbro.

Det hedder i brevet bl.a.:

.....

"Min bemærkning om expropriation skal jeg begrunde dermed, at enhver der har mindste tilknytning til landbrug ved, at der overhovedet ikke er bund i økonomien ved at benytte stykket til landbrugsformål, når ejeren intet som helst har med landbrug at gøre og må foretage alt fornøden behandling af jorden ved fremmed hjælp. Her vil nævnets landbrugskyndige medlem sikkert anerkende rigtigheden af ovenstående, hvorefter jorden i fredet stand vil være aldeles værdiløs for os.

.....

Vi må i alle tilfælde på det bestemteste fastslå:

- 1) Jorden er udstykket og udstykningen godkendt eensgang af alle kompetente myndigheder.
- 2) Der er solgt grund fra, der ydermere er bebygget med et tørt og godt parcelhus, selv kartoffelkælderen er total tør. Opfyldning på grunden har været helt minimal.
- 3) Der ville være solgt flere grunde fra, hvis

ikke kommunen havde hindret dette ved byggevedtægten.

- 4) Der har været flere henvendelser, som har måttet afvises på grund af kommunens holdning.
- 5) Jorden ligger inden for en ganske naturlig byudviklingslinie.
- 6) Jorden er købt i 1942 og alene derfor kan der ikke være tale om spekulation.
- 7) Det er helt rimelig, at vi som ejere af jorden vægrer os ved at betale for en fredningsplan, der kommer offentligheden tilgode.
- 8) Ved expropriation til amtsvej var der tale om et mindre stykke af de matrikulerede grunde, og derfor affandt vi os med erstatningsbeløbets ringe størrelse, idet vi efter grundig drøftelse af sagen fandt det for tidsrøvende at gå en lang og besværlig retslig vej for dette mindre stykke. Denne afgørelse kan på ingen måde opfattes som godkendelse af afgørelsen og slet ikke lægges til grund for vurdering ved en total naturfredning, hvilket vi i henhold til det ovenstående kun kan opfatte som expropriation eller i hvert tilfælde med samme virkning."

.
Til dokumentation for den nedlagte påstand har dyrlæge Petersen bl.a. fremlagt erklæring af sålydende indhold:
.

"Undertegnede erklærer herved, såfremt det bliver aktuelt, at jeg køber Grunden Matr. No. 18 - cl. af Fru Henny Petersen, Ribe, til en Sum af Kr. 6.000,00 udbetaler hele Summen eller ved nærmere Aftale, fra Fru Henny Petersens Side.
Bent Schnor."

.....
samt genpart af Ribe Stiftsamts skrivelse af 29. januar 1954 om betingelser for godkendelse af udstykning.

Det bemærkes, at Ribe byråd i et møde den 21. juni 1965 har tiltrådt, at en af fornævnte stenhugger Bent Schnor indgivet ansøgning om tilladelse til at opføre et beboelseshus på en parcel af matr. nr. 18 d ikke imødekommes af byplanmæssige grunde.

Det bemærkes endvidere, at vejtaxationskommissionen i sin fornævnte kendelse af 19. oktober 1967 om de pågældende parceller bl.a. har udtalt:

.....
"Matr. nr. 18 d er et lavtliggende engareal mellem landevejen og den nord derfor liggende Ribe å og umiddelbart vest for bebyggelsen Damhus. I 1954 er den østlige del af matr. nr. 18 d udstykket i 17 byggegrunde, hver store omkring 700 m², langs med en planlagt blind vej fra landevejen ned mod åen. Den østligste grund nærmest landevejen er solgt og bebygget, men ellers er ingen af grundene solgt, og der er ikke anlagt nogen vej. Ud for den planlagte vej er der en mark-overkørsel.

Såvel matr. nr. 18 d som de udstykkede parceller er ved en i 1962 fremlagt og i april 1963 ikrafttrådt bygningsvedtægt holdt udenfor de udlagte byggeområder og påregnes holdt fri for

anden bebyggelse end bygninger for landbrug og lignende. Der er ikke fra ejerens side protesteret mod bygningsvedtægten. Der er siden fremkommet et tilbud om køb af en af grundene for 6000 kr., men Ribe købstads bygningsmyndighed nægtede at give tilladelse til bebyggelse, hvorfor handelen ikke blev til noget.

.....

Kommissionen finder at de udstykkede arealer, der er meget lavtliggende og kun med meget store bekostninger kan byggesmodnes, og som kun vil kunne bebygges efter tilladelser fra myndighedernes side, som næppe kan opnås, ikke kan anses for byggegrunde. Hele det eksproprierede areal bør derfor kun erstattes som landbrugsjord. Under hensyn til beliggenheden tæt udenfor en købstad findes erstatningen at burde fastsættes til"

.....

Endelig bemærkes, at Ribe byråd i erklæring af 18. november 1968 på nævnets foranledning har givet tilsagn om, at Ribe kommune på grund af dennes særlige interesse i sagens gennemførelse er rede til at udrede indtil 10.000 kr. som forlods tilskud til de med fredningens gennemførelse forbundne udgifter.

Under hensyn til det således anførte og til samtlige i øvrigt i betragtning kommende omstændigheder fastsætter fredningsnævnet, at erstatningerne for de fredede arealer skal beregnes på følgende måde:

- a. for så vidt angår matr. nr.e 271 a, 271 b, 272, 273, 287 c, Søndermarken under Ribe købstads jorder, efter 800 kr. pr. ha under hensyn til arealernes meget lave og vandlidende karakter samt under hensyn til, at arealerne er undergivet dispensationsindskrænkning i medfør af naturfredningslovens § 25, stk. 4,

- b. for så vidt angår matr. nr.e 274 a, 275 a, 275 b, 276 a smst. tillægges der for de arealer, der ligger inden for 30 m fra amtslandevejen, en erstatning på 1,25 kr. pr. m², medens der for restarealerne udredes samme erstatning som ovenfor under a fastsat,
- c. for matr. nr. 18 d, Lustrup under Ribe købstads jorder, ydes erstatning efter samme princip som under b,
- d. for så vidt angår matr. nr. 18 ck - 18 cæ smst. udredes 2 kr. pr. m² for de nærmest landevejen beliggende parceller, medens der for resten udredes 1,25 kr. pr. m²,
- e. for så vidt angår matr. nr. 274 b, Søndermarken under Ribe købstads jorder, udredes under hensyn til, at der med henblik på bebyggelse er foretaget opfyldning af grunden, 3 kr. pr. m².

Der er ved erstatningsfastsættelsen foretaget sammenligning med de i andre fredningssager omkring Ribe by fastsatte erstatningsbeløb.

Herefter tilkendes der:

Lb. nr.	matr. nr. under Ribe købstads jorder.	omtrentlig fre- det areal i ha.	ejer	tilkendt erstatning.
1.	271 ^a Søndermar- ken	1.4802	Husmand Jørgen Jessen, 1.4802 ha a' 800 kr.	1.185,00 kr.
2.	271 ^b ibd.	1.6455	Husmand Jens Peter Nielsen Julius og hustru Ragnhild, 1.6455 ha a' 800 kr.	1.317,00 -
3.	272 ibd.	2.3590	Gårdejer Svend Åge Østergård, 2.3590 ha a' 800 kr.	1.888,00 -
4.	273 ibd.	0.9548	Pelsdyrfarmer Åge Ravn, 0.9548 ha a' 800 kr.	764,00 -
5.	274 ^a , 275 ^a , 275 ^b , 276 ^a ibd.	3.3489	Fru Marie Christine Bro, 4980 m ² a' 1,25 kr. 6.225 kr. 2.8509 ha a' 800 kr. 2.281 -	8.506,00 -
6.	274 ^b ibd.	0.0748	Fru Eleonora Jørgensen, 748 m ² a' 3,00 kr.	2.244,00 -
7.	287 ^c ibd.	2.0835	Landmand Henrik Eskildsen Schmidt, 2.0835 ha a' 800 kr.	1.667,00 -

Lb. nr.	matr. nr. under	omtrentlig fre-	ejer	tilkendt erstatning.
	Ribe købstads	det areal i ha.		
	jorder.			

11.	18 ^d , 18 ^{ck} , 18 ^{cl} , 18 ^{cm} , 18 ^{cn} , 18 ^{co} , 18 ^{cp} , 18 ^{cq} , 18 ^{cr} , 18 ^{cs} , 18 ^{ct} , 18 ^{cu} , 18 ^{cv} , 18 ^{cx} , 18 ^{cy} , 18 ^{cz} , 18 ^{cæ} , Lustrup	2.4332	Fru Frederikke Vilhelmine Petersens dødsbo, 18 ^d : 5280 m ² a' 1,25 kr. 6.600 kr. 0,6897 ha a' 800 - 552 - 18 ^{cl} - 18 ^{cy} . 10630 m ² a' 1,25 - 13.288 - 18 ^{ck} , 18 ^{cæ} , 18 ^{cz} : 1525 m ² a' 2,00 - 3.050 -	23.490,00 kr.
			i alt	41.061,00 kr.
				=====

Det bemærkes, at erstatningerne er udregnet på grundlag af det fremlagte kort over de af sagen omfattede arealer.

Erstatningerne, der forrentes med 6 % årlig fra kendelsens dato, udbetales til de foran anførte ejere, idet bemærkes, at der af Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning, der har været repræsenteret under sagen, ikke over for nævnet er nedlagt nogen endelig erstatningspåstand, hvorhos der ikke ved den gennemførte fredning ses at være sket nogen forringelse af ejendommens værdi som landbrugsejendom.

Erstatningerne udredes som nedenfor bestemt.

Kendelsen vil være at tinglyse på de nedennævnte ejendomme med prioritet forud for pantegæld.

Påtaleret tillægges Fredningsnævnet for Ribe amtsråds-kreds, Fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter samt Danmarks Naturfredningsforening.

T h i b e s t e m m e s :

Ejendommene matr. nr. 271 a, 271 b, 272, 273, 274 a, 274 b, 275 a, 275 b, 276 a, 287 c, Søndermarken under Ribe købstads jorder, samt matr. nr. 18 d, 18 ck, 18 cl, 18 cm, 18 cn, 18 co, 18 cp, 18 cq, 18 cr, 18 cs, 18 ct, 18 cu, 18 cv, 18 cx, 18 cy, 18 cz, 18 cæ, Lustrup under Ribe købstads jorder, fredes som ovenfor bestemt.

I erstatning udbetales de ovenfor nævnte beløb, i alt 41.061,00 kr. med renter 6 % årlig fra kendelsens dato.

Af erstatningen udredes tre fjerdedele af Statskassen, medens Ribe kommune forlods udreder 10.000 kr. af den sidste fjerdedel, der i øvrigt udredes af Ribe amtsfond og af de i amtsråds kredsen beliggende købstadskommuner efter folketal i henhold til den senest offentliggjorte folketælling.

Kendelsen kan indankes for Overfredningsnævnet, adresse Nyropsgade 22, København V., inden 4 uger fra kendelsens afsigelse eller forkyndelse.

Alfred Jeppesen.

Lise Pindborg.

Poul Buch.

/L. Heiselberg

sekr.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Fredningsnævnet for Ribe amtsrådsreds, Varde, den 20. januar 1969

P. n. v.

Poul Buch.

LH/im.

Denne kendelse er forelagt Overfredningsnævnet i medfør af naturfredningslovens § 19, stk. 3, samt anket af lb. nr. 1, husmand Jørgen Jessen, og lb. nr. 7, landmand Henrik Eskildsen Schmidt, der har gentaget de for fredningsnævnet nedlagte erstatningspåstande.

Overfredningsnævnet har den 9. maj 1969 besigtiget det fredede og forhandlet med de ankende lodsejere samt med repræsentanter for Ribe byråd, Ribe amtsråd, Danmarks Naturfredningsforening og fredningsplanudvalget for Ribe og Ringkøbing amter.

Inden besigtigelsen havde Ribe byråd - med senere tiltræden af Danmarks Naturfredningsforening - overfor Overfredningsnævnet rejst spørgsmål om at udvide fredningen til 2 sydøst for det fredede beliggende ejendomme: del af matr. nr. 18 bf, Lustrup, stor ca. 0,2 ha, tilhørende haveselskabet "Damhus", og matr. nr. 18 e, sammesteds, stor ca. 1,5 ha, tilhørende hr. Otto Hansen, Esbjerg, idet sidstnævnte havde ansøgt om tilladelse til at bebygge sin ejendom. De 2 ejere - haveselskabet ved dets formand Andreas Haugaard - var indkaldt til Overfredningsnævnets møde og protesterede mod fredning. Den omhandlede del af 18 bf, der er udlagt til fællesareal for haveselskabet, ønskedes fortsat benyttet til oplagsplads for haveaffald samt til vendeplads for automobiler. Vedrørende matr. nr. 18 e nedlagde hr. Otto Hansen subsidiær påstand om, at der meddeltes ham tilladelse til opførelse af et hus på den højeste del af arealet ud for den ældre bebyggelse "Damhus". De tilstedeværende medlemmer af byrådet kunne ikke anbefale nogen bebyggelse, hvortil iøvrigt ville kræves dispensation fra bygningsvedtægten.

Overfredningsnævnet har herefter vedtaget at godkende den af fredningsnævnet gennemførte fredning samt at udvide denne til at omfatte de ovennævnte 2 ejendomme, således at det ikke er til-

ladt at opføre noget hus på matr. nr. 18 e eller at benytte matr. nr. 18 bf til oplagsplads for haveaffald, hvorimod der på denne ejendom - efter forudgående aftale med byrådet - må indrettes automobilvendeplads.

Erstatning.

=====

Overfredningsnævnet kan godkende det af fredningsnævnet anvendte erstatningsniveau også for så vidt angår lb. nr. 1, der ikke har villet acceptere et tilbud om uændret erstatning. Derimod har man for så vidt angår lb. nr. 7, matr. nr. 287 c, Søndermarken, ment under hensyn til denne ejendoms beliggenhed, at måtte imødekomme den af ejeren, landmand Henrik Eskildsen Schmidt, nedlagte påstand om en erstatning på kr. 1.800 pr. ha. eller ialt kr. 3.750. Da fredningen ikke skønnes at medføre nogen fare for pantsikkerheden, har man besluttet, at ingen del af denne erstatning bør betales til Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning, der som panthaver har fremsat krav om indbetaling af et ekstraordinært afdrag.

I erstatning for fredning af de 2 ejendomme, hvormed fredningen er udvidet, matr. nr. 18 bf og 18 e, begge Lustrup, har Overfredningsnævnet tilbudt henholdsvis kr. 400 og kr. 2.200 med renter fra den 20. januar 1969, hvoraf det første beløb er accepteret, medens erstatningen for matr. nr. 18 e ønskes fastsat ved taksation.

Overfredningsnævnet har derfor i medfør af naturfredningslovens § 20 anmodet taksationskommissionen om at ville fastsætte erstatningerne vedrørende sidstnævnte ejendom samt ejendommen lb. nr. 1 matr. nr. 271 a, Søndermarken, tilhørende husmand Jørgen Jessen. Ved forretning foretaget den 13. august 1969 og senere har taksationskommissionen fastsat erstatningerne til samme

beløb som tilbudt af Overfredningsnævnet.

Under sagens behandling har taksationskommissionen forespurgt Overfredningsnævnet om naturfredningslovens § 25, stk. 4, fandt anvendelse på de pågældende arealer, hvilket Overfredningsnævnet har besvaret bekræftende samt tilføjet, at dispensation fra bestemmelsen næppe ville kunne påregnes. Ifølge taksationskommissionens bemærkninger er erstatningsfastsættelserne sket under hensyntagen til ovenstående samt til at arealerne er helt eller delvist lavtliggende.

Da det fredede i sin helhed ligger i Ribe kommune, vil den af fredningsnævnet foreskrevne fordeling af erstatningsudgiften i overensstemmelse med naturfredningslovens § 17, stk. 1, være at ændre derhen, at udgiften med renter som nedenfor bestemt udredes med $\frac{3}{4}$ af statskassen og $\frac{1}{4}$ af Ribe købstad.

Forrentningen af erstatningsbeløbene forhøjes fra den 1. oktober 1969 at regne fra 6 % p. a. til 8 % p. a. for de pr. denne dato endnu ikke udbetalte beløb, jfr. nedenfor.

Da Overfredningsnævnet iøvrigt kan tiltræde det i kendelsen anførte, vil denne være at stadfæste med de af det foranstående følgende ændringer.

Et kort nr. Ri 120, udvisende grænserne for det fredede, der udgør 13,4 ha, er vedhæftet nærværende kendelse.

T h i b e s t e m m e s :

Den af fredningsnævnet for Ribe amtsrådsreds den 20. januar 1969 afsagte kendelse vedrørende fredning af arealer beliggende mellem Ribe å og Ribe-Haderslev landevej stadfæstes med de af det foranstående følgende ændringer.

I erstatning udbetales:

Lb. nr.	Ejer:	Erstatning kr.:
1.	Husmand Jørgen Jessen, Lustrup, Ribe,	1.185
2.	Husmand Jens Peter Nielsen Julius og hustru Ragnhild	1.317
3.	Gårdejer Svend Åge Østergård	1.888
4.	Pelsdyrfarmer Åge Ravn	764
5.	Fru Marie Christine Bro	8.506
6.	Fru Eleonora Jørgensen	2.244
7.	Landmand Henrik Eskildsen Schmidt	3.750
11.	Fru Frederikke Vilhelmine Petersens dødsbo	23.490
12.	Haveselskabet "Damhus"	400
13.	Hr. Otto Hansen, Toftsvej 32, stuen, Esbjerg,	2.200

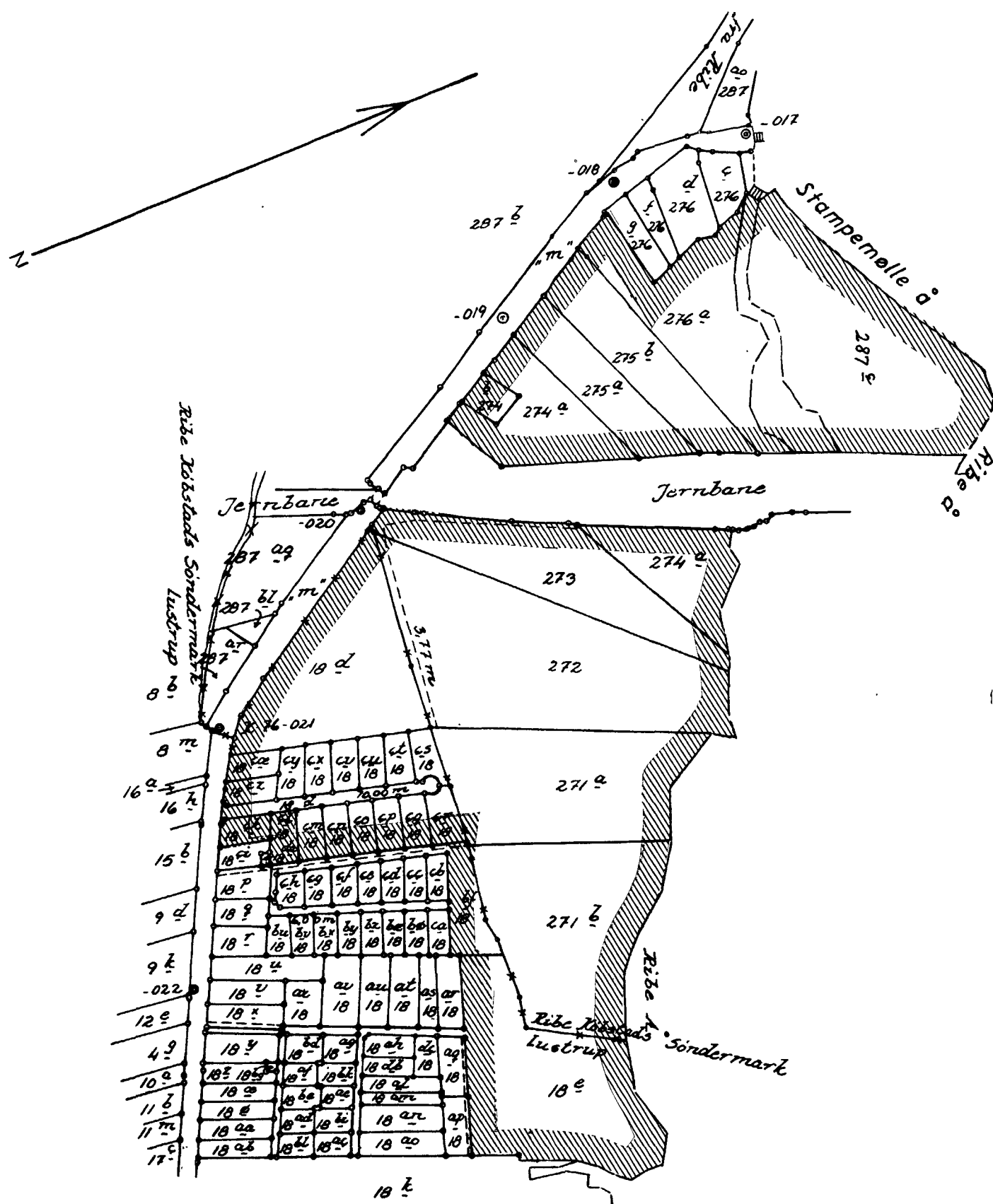
ialt 45.744.

De under 2 - 12 anførte erstatninger er - med renter 6 % p.a. fra 20/1 1969 - anvist de pågældende d. 20/6 1969. De under 1 og 13 anførte erstatninger forrentes med 6 % p. a. fra den 20/1 1969 til den 30/9 1969 og med 8 % p. a. fra den 1/10 1969 til betaling sker. Erstatningerne udredes med 3/4 af statskassen og 1/4 af Ribe kommune.

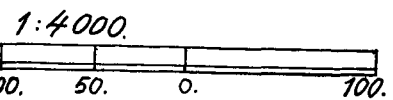
Udskriftens rigtighed

bekræftes

G. Hermann.

 FREDNINGSGRÆNSE.

Naturfredningskonsulentens kontor København d. 13-10-69.	
By:	RIBE
Sogn:	RIBE
Plan nr.	Rib. 120.

Terræn af
 Ribe Købstads Søndermark og
 Lustrup under Ribe Købstads Jorder.
 Udfærdiget i juni 1965

H. J. Sørensen

FREDNINGSNÆVNET>

20/1-1969

KENDELSE

afsagt den 20. januar 1969

af

Fredningsnævnet for Ribe Amtsrådskreds

vedrørende

fredning af arealer beliggende mellem Ribe å
og Ribe-Haderslev landevej

FULDT CITERET I OFN KENDELSE
AF 1/12 1969

At denne kort-genpart er nøjagtig genpart af det originale kort vedrørende ejendommen(e)

nr. 177-187 af Ribe Købstads Søndermærk og Lustrup under Ribe Købstads Jorder
attesteres herved, *Brannings* d. 2-1-1969. Navn: *H. J. Springmann*

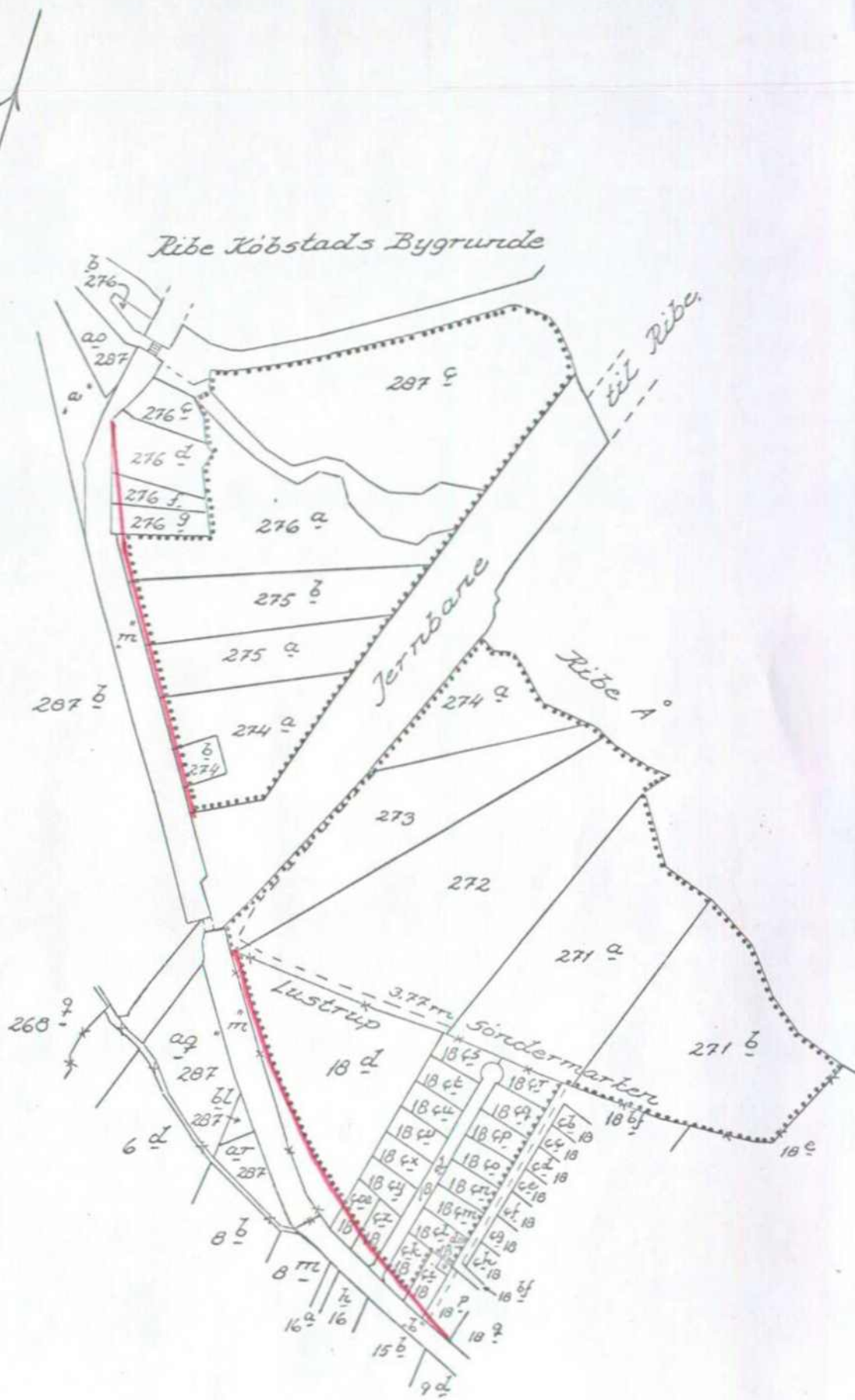
Justitsministeriets genpartskartlærer, TII kort.

Bestillingsformular

1:4000

Y-1 floj

Jensen & Kjeldskov A/S

Den ved landevejer med rødt indtegnede linie er den nye landevejsgrænse, som den fremtræder efter regulering (indlagt efter projektplan).

..... GRÆNSE FOR FREDNING

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 05274.00

Dispensationer i perioden: 20-12-1982 - 16-12-2003

FREDNINGSNÆVNET
FOR
RIBE AMTS FREDNINGSKREDS

Fritvadvej 3 . 6800 Varde
Telf. (05) 22 03 99

Formanden

REG. NR. 5274

Varde, den 20 DEC. 1982

Brev nr. 234

/es

J.nr. 199/1981

Under henvisning til naturfredningslovens § 58 skal nævnet herved meddele, at nævnet dags dato har tilskrevet Ribe amtsråd, teknisk forvaltning, Amtsgården, 6760 Ribe, således:

"I besvarelse af Amtsrådets andragende af 30. juli 1982 angående tilladelse til at deponere det opgravede sand langs jernbanedæmningen på den sydlige bred i den fredede del af Østeråen, skal nævnet herved for sit vedkommende i medfør af kendelse af 1. december 1969 vedrørende fredning af arealer ^{ved} beliggende/Ribe Å og Ribe - Haderslev landevej, meddele tilladelse til den planlagte deponering på vilkår, at denne sker i overensstemmelse med de fremsendte tegninger m.v. og de nævnet i øvrigt givne oplysninger.

Nævnets afgørelse kan indbringes for Overfredningsnævnet, Amaliegade 7, 1256 København K, af andrageren, samt de i naturfredningslovens § 58 nævnte personer, institutioner og myndigheder, senest 4 uger efter at afgørelsen er meddelt de pågældende.

Eventuel deponering må derfor ikke påbegyndes inden ankefristens udløb."

P. n. v.
E. b.

Kirsten Maigaard
Kirsten Maigaard
sekr.

original af det system

21 DEC 1982

Fredningsstyrelsen,
Amaliegade 13,
1250 København K.

FREDNINGSNÆVNET
FOR
RIBE AMTS FREDNINGSKREDS

Frisvadvej 3 . 6800 Varde
Telf. (05) 22 03 99

Formanden

REG. NR.

5274

Varde, den 13 APR. 1984

Brev nr. 00461

/es

J.nr. 69/1984

Under henvisning til naturfredningslovens § 58 skal nævnet herved meddele, at landinspektør H. Spangsmark, Bramming, vedrørende et andragende om omdeling mellem matr. nr. 18 bf og 18 ca, Lustrup, Ribe Jorder, dags dato er tilskrevet således:

"Tilbagesendes med bemærkning, at fredningsnævnet for sit vedkommende intet har at erindre imod den begærede omdeling.

Opmærksomheden henledes på, at tegninger og beliggenhedsplan for eventuelt byggeri skal forelægges nævnet til godkendelse i god tid forinden byggeriets påbegyndelse, jfr. fredningskendelsen af 1. dec. 1969 af arealer mellem Ribe å og Ribe - Haderslev landevej.

Nævnets afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for Overfredningsnævnet, Amaliegade 7, 1256 København K, af andrageren, Ribe amtsråd, Ribe kommune, Danmarks Naturfredningsforening og Fredningsstyrelsen, jfr. naturfredningslovens § 58.

Såfremt en klage er indgivet, må nævnets godkendelse ikke udnyttes, førend sagen er færdigbehandlet af Overfredningsnævnet.

Denne godkendelse bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år!"

P. n. v.
E. b.

Modtaget i Fredningsstyrelsen.

13 APR. 1984

Kirsten Maigaard
sekr.

Fredningsstyrelsen,
Amaliegade 13,
1256 København K.

År 1994, den 15. april kl. 11⁰⁰ afholdt fredningdnævnet for Ribe Amt, bestående af dommer Iage Hansen, Esbjerg, det amtsrådsvalgte medlem, Hans Sørensen, Vejle, og suppleanten for det kommunalt valgte medlem, forsikringskonsulent Edvard Braae, Ribe møde ved Katedralskolens sports-hal, hjørnet af Hundegade og Damvej.

Der foretoges:

J.nr. 57/93

Ansøgning fra: Landskabsarkitekt Preben Skaarup, Århus C. om til-ladelse til at grave en kanal gen-nem ejendommen, matr.nr. 287 ao Ribe Købstads Søndermark.

Der fremlagdes:

- 1: Skrivelse af 18. november 1993 fra Landskabsarkitekt Preben Skaarup, Århus, tillige med bilag.
- 2: Skrivelse af 28. januar 1994 fra Ribe Amt, natur- og planaf-delingen.
- 3: Fotokopi af fredningsdeklaration, tinglyst på ejendommen, matr. nr. 287 ao Ribe Købstads Søndermark.

Mødt Var:

Landskabsarkitekt Preben Skaarup, Århus.

Lodsejer Bodil Børgesen, Klostergade 3, Ribe.

For Ribe kommune, ingeniør K. Svendsen, Ribe.

For Danmarks Naturfredningsforening, seminarieadjunkt Uffe Eskildsen, Ribe.

Fredningsnævnets formand konstaterede, at der er sket behørig indkaldelse til mødet i dag.

Landskabsarkitekt Preben Skaarup oplyste, at han har udarbejdet et projekt til en ferieby, der skal opføres på ejendommen matr.nr. 287 bq Ribe Købstads Søndermark. Feriebyen kommer til at bestå af 94 ferieboliger, som skal placeres langs en nygravet kanal, der har forbindelse til Stampemølle Å. Ifølge projektet skal kanalen blandt andet graves gennem ejendommen matr.nr. 287 ao Ribe Købstads Søndermark, der ejes af fru Bodil Børgesen. Ejendommen er undergivet en frivillig fredning, der blev tinglyst på ejendommen i 1962. Af fredningsdeklarationen fremgår bl.a., at ejendommen skal henligge som grønt areal, og at færdsel over arealet er forbudt. Ifølge projektet skal der etableres en bådebro, hvor kanalen løber ud i Stampemølle Å og i forbindelse hermed skal der laves en trappe fra Damvej til bådebroen. Kanalen ind til feriebyen graves med skrånende sider. Vandstanden i kanalen afhænger af vandstanden i åen, så det er vanskeligt at udtale noget om, hvor dyb kanalen bliver. Såfremt kanalen skal anlægges og bådebroen etableres som vist på de fremlagte skitser, skal Fredningsnævnet meddele bygherren dispensation fra fredningsdeklarationen, tinglyst i 1962

Fru Børgesen oplyste, at hendes bedstefar købte ejendommen matr.nr. 287 ao Ribe Købstads Søndermark omkring århundredskiftet. Han var købmand i Ribe, og benyttede ejendommen til græsmark for sin hest. I 1962 lod hendes far ejendommen frede. Hun har ingen ind-

vendinger mod, at der gennem den nordligste del af ejendommen graves en kanal, men hun er af den opfattelse, at der ikke bør anlægges en bådebro på nordsiden af kanalen, hvor den løber ud i Stampemølle Å.

Ingeniør Svendsen oplyste, at det er i almenvellets interesser, at der anlægges en bådebro på det sted, hvor kanalen løber ud i Stampemølle Å. Det er altid at foretrække, at publikums adfærd reguleres fremfor at publikum tager sig selv til rette og færdes på engen.

Uffe Eskildsen oplyste, at Danmarks naturfredningsforening modsætter sig, at der etableres en bådebro, men at foreningen ikke har indvendinger mod, at der etableres en kanal gennem fru Børgesens ejendom.

På forespørgsel oplyste arkitekt Preben Skaarup, at kanaludmunningen i Stampemølle Å bliver 6 meter bred, og at kanalens bredder skal stå sivkantede som den øvrige åbred; der udføres således ingen kantbegrænsning.

Arkitekt Preben Skaarup tilføjede, at bådebroen skal anlægges som et plankedæk på nedrammede pæle og med en længde på 9 meter og en bredde på 2 meter.

Fredningsnævnet foretog besigtigelse.

Efter endt rådslagning meddelte Fredningsnævnets formand, at nævnet har besluttet at meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 fra bestemmelserne i den på ejendommen matr.nr. 287 ao Ribe Købstads Søndermark i 1962 tinglyste deklaration til, at der kan graves en kanal gennem den nordligste del af ejendommen, medens Fredningsnævnet finder, at det strider mod fredningens formål at anlægge en bådebro på det sted, hvor kanalen udmunder i Stampemølle Å. Dispensationen er meddelt på vilkår, at kanalen anlægges som oplyst af landskabsarkitekt Preben Skaarup og i øvrigt i overensstemmelse med det udarbejdede projekt.

Fredningsnævnets afgørelse kan senest 4 uger efter at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for Naturklagenævnet, Vermundsgade 38 b, 2300 København Ø., af andrageren, Ribe Amt, primærkommunen, Danmarks Naturfredningsforening, Skov- og Naturstyrelsen, lokale foreninger og lignende, som har væsentlig interesse i afgørelsen, jfr. herved bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens kapitel 12.

Klage indgives til Fredningsnævnet, der videresender sagen til Naturklagenævnet.

Projektet må derfor ikke påbegyndes inden klagefristens udløb.

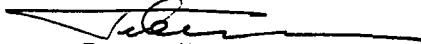
Såfremt en klage er indgivet, må nævnets godkendelse ikke udnyttes, førend sagen er færdigbehandlet af Naturklagenævnet.

Denne godkendelse bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Sagen sluttet.

13 MAJ 1994

P.p.v.

Tage Hansen

/PHA

Skov- og Naturstyrelsen

4. kontor

Haraldsgade 53

2100 København Ø.

FREDNINGSNÆVNET

FOR

RIBE AMT

Ribe kommune har med et brev af 7. april 2003 fremsendt lokalplanforslag nr. 01.06 m.m. for en Indre Ring i Ribe til fredningsnævnet. Det fremgår af brevet og lokalplanforslaget, at kommunen har udarbejdet et projekt til en aflastningsvej fra Ribe rutebilstation over Østeråen langs jernbanen sydpå og syd om Vittenbergskolen til den eksisterende rundkørsel ved Haulundvej/Stampemøllevej. I forbindelse med projektets gennemførelse skal der opføres en ny bro over Østeråen og anlægges en dæmning langs jernbanen, hvor aflastningsvejen skal løbe. Ribe kommune foreslår tillige i lokalplanforslaget, at der udlægges et areal til boldbane for Vittenbergskolen nordøst for skolen. Anlægget af Indre Ring og boldbanen berører blandt andet ejendommene matr. nr. 274 a, 274 b, 275 a, 276 a og 287 c Søndermarken under Ribe Købstads jorde, som blev fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 1. december 1969 om fredning af arealerne beliggende mellem Ribe å og Ribe-Haderslev landevej. Fredningen blev gennemført for at bevare dels indsigten fra syd mod Ribe dels arealerne, der er betydningsfulde i naturvidenskabelig henseende. Det fremgår blandt andet af fredningsbestemmelserne, at det ikke er tilladt at bebygge de fredede arealer, at der ikke må opstilles boder, skure, master, transformatorstationer eller andre skæmmende indretninger på de fredede arealer, at beplantning med busk- og trævegetation ikke er tilladt uden fredningsnævnets godkendelse, og at terrænformerne ikke må ændres ved afgravning eller opfyldning. Ribe kommune har derfor ansøgt fredningsnævnet om dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 til gennemførelsen af Indre Ring m.v.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 21. maj 2003, og har besluttet at meddele Ribe kommune dispensation til projektets gennemførelse på de vilkår, der er anført nedenfor.

Sagens baggrund:

Ved brev af 7. maj 1968 anmodede Danmarks Naturfredningsforening efter samråd med Ribe kommunalbestyrelse fredningsnævnet for Ribe amt om at rejse fredningssag for et ca. 13 ha. stort areal beliggende mellem Ribe-Haderslev Landevej og Ribe å, mod vest begrænset af Stampemølleåen og mod øst af bebyggelsen ved Damhus. Naturfredningsforeningen begrundede sin anmodning således:

"Området, der ønskes fredet strækker sig fra vejen når

man kommer til byen fra syd og ned til Ribe å. - Fra landevejen opleves middelalderbyens samspil med det omgivende landskab på en meget smuk måde.

Det er Danmarks Naturfredningsforenings opfattelse, at arealet opfylder betingelserne i naturfredningslovens § 1 for gennemførelse af en fredning".

Naturfredningsforeningens påstand gik i hovedtræk ud på, at der ikke måtte foretages yderligere bebyggelse i området, og at der blev indført en række regulerende bestemmelser for benyttelsen af de pågældende arealer.

Under behandlingen af sagen anmodede fredningsnævnet Naturfredningsrådet om en udtalelse. I et brev af 9. oktober 1968 udtalte Naturfredningsrådet blandt andet, at rådet kunne

"støtte fredningspåstanden, navnlig ud fra ønsket om at bevare middelalderbyens samspil med det omliggende landskab".

I et supplerende brev af 21. november 1968 anførte Naturfredningsrådet, at

" med undtagelse af de 3 parceller i den sydøstlige vinkel mellem jernbane og landevej udgør hele det område, der foreslåes fredet en del af Ribe vildtreservat.....

Der er i 2 år på reservatet foretaget optællinger af fugle i vinterhalvåret. De viser, at det gennemsnitlige antal svømmeænder (især grå - og krikænder) udgør 200-300, men at der på stormvejrskage kan ligge helt op til godt 3000 svømmeænder i reservatet.

Det fremgår heraf, at reservatet har en ikke ringe betydning for trækkende andefugle, og at en ændring af tilstanden på de oversvømmede enge langs åen (opfyldning, bebyggelse) i høj grad vil forringe reservatets værdi".

Fredningsnævnet anmodede endvidere fredningsplanudvalget om en udtalelse. I et brev af 4. november 1968 oplyste fredningsplanudvalget, at udvalget havde behandlet sagen på sit møde den 29. oktober 1968, hvor der blev

"opnået fuld tilslutning til at anbefale, at den ønskede fredning blev gennemført, idet de pågældende arealer er af væsentlig betydning som nærrekreativt område for Ribe by, hvortil kommer, at området byder på særdeles fredningsværdige, smukke udsigter mod Ribe by....."

Fredningsnævnet tog fredningspåstanden til følge og fredede ved kendelse,

afsagt den 20. januar 1969, arealerne med følgende begrundelse:

"Ved fredningsnævnets således truffne beslutning er det i overensstemmelse med indholdet af naturfredningslovens § 1 i første række lagt til grund, at det må være af betydning at sikre de pågældende arealer mod bebyggelse eller anden form for udnyttelse, idet der herved skabes mulighed for, at det meget store antal forbipasserende trafikanter kan opleve middelalderbyens samspil med det omgivende landskab på en meget smuk måde. Endvidere har nævnet taget i betragtning, at det efter det oplyste også af naturvidenskabelige grunde vil være betydningsfuldt at bevare disse arealer, for hvilke der ved Landbrugsministeriets bekendtgørelse af 28. juli 1960 er etableret en fredning af dyrelivet."

Fredningsnævnet fastsatte herefter blandt andet følgende fredningsbestemmelser for området:

"

§ 1.

Bebyggelse er ikke tilladt.

§ 2.

Opstilling af boder, skure, master, transformatorstationer eller andre skæmmende indretninger må ikke finde sted.

§ 3.

Arealerne må ikke benyttes til camping.

.....

§ 5.

Arealerne må ikke benyttes til henkastning af affald.

§ 6.

Beplantning med busk - og trævegetation er ikke tilladt uden fredningsnævnets godkendelse.

§ 7.

Terrænformerne må ikke ændres ved afgravning eller opfyldning
....."

Kendelsen blev indbragt for overfredningsnævnet, der den 1. december 1969 stadfæstede fredningsnævnets kendelse med enkelte ændringer.

Ved et brev af 14. februar 2001 orienterede Ribe kommune fredningsnævnet om, at kommunen arbejdede med at få de planmæssige forudsætninger i orden for at kunne etablere en indre ringvej over Mølledammen i Ribe bykernes østlige udkant gennem det fredede areal mellem Ribe å og Ribe-Haderslev landevej til et punkt syd for Ribe by. Brevet var vedlagt en beskrivelse med tegninger til forskellige ringvejsføringer, udarbejdet af det rådgivende ingeniørfirma COWI. Kommunen oplyste i brevet, at projektets gennemførelse krævede, at der skulle udarbejdes en VVM-redegørelse, et regionsplantillæg og en lokalplan. Kommunen bad, uden at tilkendegive hvilken vejføring kommunen ville gennemføre, fredningsnævnet vurderer, hvorvidt etableringen af en ringvejsforbindelse gennem det fredede område krævede en ny fredning af arealerne mellem Ribe å og Ribe-Haderslev landevej; såfremt fredningsnævnet vurderede, at dette ikke var tilfældet, ansøgte kommunen om dispensation til projektets gennemførelse.

I den projektbeskrivelse, der var vedlagt brevet, havde COWI blandt andet oplyst følgende om ringvejsforbindelsen:

"De tre overordnede elementer, der indgår i anlægget, er:

1. Vejanlæg fra rutebilstationen til indføring i Haulundvej.
2. Broanlæg over Ribe Østerå.
3. Rundkørsel ved Haulundvej/Gl. Haderslevvej.

Ad 1. Der er udarbejdet 2 principielle linieføringer, der i VVM-redegørelsen for Indre Ring benævnes Forslag Nord (linieføring 1A) og forslag Syd (linieføring 2B).

Vejanlægget er planlagt anlagt med 10 m tværprofil (2 x 3,5 m kørebane og 2 x 1,5 m rabatter).

Vejens længde profil er lagt i kote + 3,70 m, idet højeste registrerede vandstand i Ribe Å er kote + 3,20 m, hvorved der indbygges en sikkerhed på 0,5 m.

Med den valgte kote søges kravet om indsigt fra Haderslevvej opfyldt.

Afstanden mellem vej og bane er fastsat til 30 m for at sikre, at der under vejarbejdets udførelse ikke opstår risiko for skred i banedæmningen.

Der udføres grøfter på begge sider af vejen af hensyn til afledning til recipient og mulighed for afspærringer ved evt. uheld.

Skråninger mod engarealet (vest for vejanlægget) forudsættes udført med anlæg 1:2. Mod jernbanen udføres der varierende anlæg, idet der søges placeret størst mulig mængde af den bløde bund, der skal udskiftes under vejanlægget. Specielt bør det undersøges, om det er muligt ved forslag nord at placere en større mængde blød bund i "trekanten" mellem jernbanen, Indre Ring og Gl. Haderslevvej. Niveaumæssigt bør den bløde bund næppe placeres væsentligt højere end vejanlægget, dels af hensyn til den landskabelige udformning af opfyldningen men primært af hensyn til evt. risiko for skader på jernbanedæmningen i form af sætninger.

Blød bund, der ikke kan placeres inden for dette areal, skal bortskaffes.

Baseret på den udførte geotekniske boring på "trekant-området" sydøst for jernbanen ved Haderslevvej forventes det muligt at anvende den øverste del (ca. 0,8 m) af opfyldningen af dette areal som nederste del af råjorden under det nye vejanlæg til erstatning for den bløde bund. Dette indebærer dog, at der skal forventes bortskaffet en del af restfylden på dette område, inden det vil kunne indgå som naturområde i niveau med området udenfor.

Udskiftning af blød bund forudsættes udført uden grundvandssænkning.

Der er tidligere fremsendt forslag til linieføring og længdeprofil for de to forslag.

Ved forslag Syd forudsættes etableret en niveaufri krydsning med eksisterende sti fra Haderslevvej til Gl. Haderslevvej. Krydsningen udføres som in-situ støbt i betontunnel under Ringvejen. Af hensyn til grundvand skal tunnelen udføres med vandtæt bund (trugformet).

Forslag Syd indebærer endvidere krydsning af Haulund bæk. Denne krydsning er forudsat udført som en præfabrikeret beton - eller stål-rørstunnel. Der udføres tilstrækkeligt vandslug med henblik på udførelse af faunapassage på begge sider af vandløbet.

Der udføres ikke belysning på vejanlægget bortset fra ved tilslutningen ved rutebilstationen og ved tilslutningen ved rundkørsler.

Ad 2. Broanlægget ved Ribe Østerå udføres som en in-situ støbt betonbro i 2 fag med vandslug svarende til vandluget ved jernbanebroen.

Der er udarbejdet 2 forslag til udformning, dels med lodrette endevægge svarende til den eksisterende jernbanebro dels med skrå anlæg under broen.

Broen udføres med et 10 m tværprofil svarende til vejen.

Broen funderes på jernbetonpæle. Der etableres byggegruber, indenfor hvilke alt rammearbejde og betonarbejder i forbindelse med støbning af fundamenter og understøtninger udføres, således der ikke sker forurening af vandløbet.

Brodækket udføres i beton og afdækkes med fugtisolering og asfaltbelægning.

Under broen udføres faunapassage i begge sider. I nordsiden etableres en flydebro svarende til den eksisterende flydebro under jernbanebroen.

Broen forsynes med rækværker med styrke svarende til et autoværn. Rækværkerne udføres med lodrette ballustre og med vandrette afvisningsdele henholdsvis ved top og bund. Der stiles mod et "åbent" rækværk, der tillader udsyn.

Under byggeprocessen udføres foranstaltninger, således der ikke tilledes forurenende stoffer til Ribe Østerå, eksempelvis betonslam fra støbninger, oliespild fra maskiner m.v.

Den permanente afvanding fra broen tilsluttes vejafvandingen (grøfterne).

Ad 3. Rundkørslen ved Haulundvej/Gl. Haderslevvej udføres som et traditionelt anlæg med midterø og enkelt kørespor....."

I et brev af 23. marts 2001 meddelte fredningsnævnet Ribe kommune, at nævnet ikke på forhånd kunne udtale sig om, hvorvidt projektet krævede, at der blev rejst en ny fredningssag for området. Fredningsnævnet bad derfor kommunen om at oplyse, hvorvidt det materiale, som kommunen havde sendt til nævnet, var det endelige forslag til den indre ringvej gennem det fredede område, idet det ville være mest hensigtsmæssig - også ud fra en tidsmæssig betragtning - at nævnets behandling koncentreredes om kommunens endelige forslag.

Den 16. maj 2002 sendte kommunen fredningsnævnet en VVM-redeførelse for en indre ringvejsforbindelse i Ribe. Det hedder blandt andet i VVM-redegørelsens afsnit 5: "Landskabspåvirkning":

" De landskabelige og visuelle konsekvenser af projektforslagene

(Forslag Nord og Forslag Syd) vil stort set blive ens. De største ændringer vil være den nye vejbro med biler og lyspåvirkning fra billygter i mørketiden. Vejanlægget vil blive synligt i landskabet, men vejen vil delvis blive sløret med afskærmende beplantning.

....."

I VVM-redegørelsens afsnit 6. "Kulturhistoriske forhold samt flora og fauna" hedder det blandt andet:

"Beskrivelsen og vurderingen af konsekvenserne omfatter de områder, som direkte kan blive berørt ved etableringen af vejen, samt de nærmest tilgrænsende områder.

Den planlagte nye vejstrækning sydøst for bykernen vil passere gennem et område, der i Ribe Amts Regionsplan 2008 er udlagt som naturområde og som kulturhistorisk beskyttelsesområde og er omfattet af andre bestemmelser. Arealerne øst for jernbanen er omfattet af internationale beskyttelsesbestemmelser (EF-fuglebeskyttelsesområde, EF-habitatsområde og Ramsar-område.)

Landskabelige og kulturhistoriske elementer

Bykernen er omfattet af en kommunal bevaringsdeklaration og en bevarende lokalplan. Bevaringsbestemmelserne, der omfatter ca. 700 huse, indebærer bl.a. at bebyggelsens ydre fremtræden ikke må ændres uden særlig tilladelse. Af de 700 huse er 125 omfattet af fredningsbestemmelserne i henhold til bygningsfredningsloven.

Området syd for Ribe by er udpeget som kulturhistorisk beskyttelsesområde i Regionplan 2008 på grund af samspillet mellem byen og det åbne land. Begrundelsen for udpegningen er det mønster som bebyggelsen i marskområdet følger på randen af marsk og geest. Bebyggelsen er lagt så tilpas højt, at man var i sikkerhed for de fleste stormfloder. Oplevelsen af dette mønster er afhængig af rækken af sluttede bebyggelser - herunder Ribe by - fortsat får lov til at markere landskabets forløb. Også den afgrænsning som vandsystemet med sin beplantning danner om byen, bør fastholdes som et væsentligt element i oplevelsen af Ribe.

Der er ikke væsentlige arkæologiske elementer i området syd for Ribe Østerå. Der er dog stor sandsynlighed for, at der er arkæologiske elementer af interesse i et mindre område umiddelbart nord for Ribe Østerå og vest for jernbanen.

Udsigtsfredning

En del af området sydøst for Ribe er omfattet af en udsigtsfredning til bevarelse af synsfeltet fra sydøst mod Ribe. Ifølge fredningen må der ikke bebygges, opstilles boder, skure, master, transformatorstationer o. lign., camperes, etableres bilophugningspladser, henkastes affald, beplantes, afgraves eller opfyldes uden fredningsnævnets tilladelse.

Vildtreservat

Ribe Østerå og området omkring åen øst for jernbanen samt Ribe Østerå vest for jernbanen er udlagt som vildtreservat. Formålet med vildtreservatet er at sikre et område ved Ribe å som fouragerings- og yngleområde for vandfugle, hvor der ikke må drives jagt.

Reservatet er et ferskvandsområde med rørskov og sivbevoksninger og er ca. 91 ha i alt. heraf ca. 26 ha vandareal og ca. 65 ha landareal. Området er værdifuldt som raste- og yngleplads for vandfugle med tilknytning til ferskvandsbiotoper....."

Ved brev af 7. april 2003 ansøgte Ribe kommune fredningsnævnet om dispensation til at anlægge en ringvej fra rundkørslen ved Haulundvej/Stampe-mølleå gennem det fredede område mellem Ribe-Haderslev landevej og Ribe Å til Rosen Allé - Forslag Syd. Det fremgår af brevet og det lokalplanforslag, der indeholder det lokalplanmæssige grundlag for projektet, at det er formålet med etableringen af Indre Ring at fredeliggøre bykernen i Ribe.

Forslaget til lokalplanen havde inden sagens forelæggelse for fredningsnævnet været i offentlig høring. Efter høringsperiodens udløb udarbejdede Ribe amt og Ribe kommune en redegørelse - "**Supplerende offentlig høring 2003**", fordi Ribe Bykernes Beboerforening havde rejst indsigelse mod etableringen af Indre Ring. Det fremgår af indledningen til redegørelsen, at de borgere og foreninger, som havde udtalt sig mod etableringen af Indre Ring, var enige om at fredeliggøre bykernen og skåne byen for den stadig voksende biltrafik. Ribe Bykernes Beboerforening er ifølge redegørelsen af den opfattelse, at det ikke er nødvendigt at etablere Indre Ring, fordi fredeliggørelsen af bymidten kan ske ved et uændret vejnet med restriktioner for trafikken til bykernen. På baggrund af indsigelserne fra beboerforeningen har Ribe kommune med udgangspunkt i beboerforeningens forslag ladet foretage konsekvensberegninger vedrørende trafikbelastningen af bymidten.

Ribe kommune har i redegørelsen anført vedrørende "naturhensyn og udsigtsfredningen" blandt andet:

"Ribe Byråd har foreslået inddragelse af arealer lige nord for den gamle Haderslevvej af hensyn til virksomheden Frem A/S samt Vittenbergskolen.

Dette medfører, at der nu er tale om et arealforbrug, som stort set svarer til samme arealforbrug som Forslag Nord, dog med en inddragelse af de afskårne to trekanter på det højere liggende areal. Dette har betydning for de fugle og planter, som hører til den eksisterende tredelte struktur med højere, lavere og meget våd eng

Vedr. udsigtsfredningen vil arealerne til virksomheden blive omkranset af beplantning, mens skolens areal vil henligge delvist åbent. Udsigtsfredningen gælder fra den gamle Haderslevvej.

Øst for jernbanen ændres forholdene ikke p.g.a. den eksisterende jernbanedæmning, men udsigten kan her siges at blive forbedret, i og med at den gamle Haderslevvej øst for banen bliver fjernet. Vest for jernbanedæmningen er der i dag ikke udsigt direkte ind mod Domkirken, men bykernen øst herfor. Udsigten begrænses mod vest af virksomheden Frem's eksisterende hegn.

Indsigten vest for jernbanen ændres ikke væsentligt, og som nævnt heller ikke til domkirken, ved anlæg af Indre Ring.

Arealet til ny boldbane anlægges uden afskærmende beplantning, hvilket vil bevirke at udsigtsforholdene op mod Dagmarbroen opretholdes. Udsigtsvinklen vil alene blive begrænset en smule mod vest, idet FREM's hegn vil blive rykket lidt mod syd/øst som afgrænsning af udvidelsesområdet....."

Da der i høringsperioden var indkommet 30 skriftlige indlæg til planforslaget, havde Ribe kommune og Ribe Amtsråd derfor besluttet at afholde en supplerende offentlig høring.

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 21. maj 2003. I mødet deltog for Ribe kommune teknisk direktør Hans Kjær og udvalgsformand Jørgen Elsted Hansen, for Ribe amt kontorleder Toft Jensen og planlægger Lindy Thanvig, for Danmarks Naturfredningsforening Boysen Kjær og Uffe Eskildsen, for Vittenbergskolen skoleinspektør Mogens Vigsø og skolebestyrelsesmedlem Bjarne Toft, direktør Egon Nielsen, sodavandsfabrikken Frem, og for Ribe Bykernes Beboerforening, Finn Heintzelmann, alle Ribe.

Der er anført blandt andet følgende i fredningsnævnets forhandlingsprotokol fra mødet:

"Fredningsnævnets formand oplyste, at fredningsnævnet har modtaget en ansøgning fra Ribe kommune om dispensation fra

Overfredningsnævnets kendelse af 1. december 1969 vedrørende fredning af arealerne mellem Ribe å og Ribe-Haderslev landevej til at føre en ringvej gennem det fredede areal fra rundkørslen ved Vittenbergskolen og i en bue syd om skolen frem til jernbanedæmningen og derefter parallelt med jernbanedæmningen til rutebilstationen. Fredningsnævnet er orienteret om den debat, der er ført vedrørende de trafikale forhold i anledning af projektet. Fredningsnævnet tager ikke stilling til de trafikmæssige spørgsmål, debatten vedrører, men alene til, hvorvidt det strider mod formålet med fredningen af arealerne mellem Ribe-Haderslev landevej og Ribe å at føre ringvejen gennem det fredede område.

Teknisk direktør Hans Kjær oplyste, at Ribe bykerne og navnlig gadestrækningerne Hundegade Allé, Brorsonsvej og Kurveholmen er trafikmæssigt meget belastet og ikke mindst af tung trafik, der enten skal ind til bykernen eller er gennemkørende. Bykernen gennemskæres af Ribe å. Da åen kun kan krydses af biler på Dagmarbroen og Ringvejsbroen, er der selvsagt en stor belastning af de to åpassager. Ribe kommune har derfor overvejet, hvorledes trafiktrykket mod bykernen kan lettes. Kommunen har efter nærmere undersøgelser besluttet at etablere en Indre Ring. Det er formålet med etableringen af Indre Ring at fredeliggøre bykernen for en stor del af den nuværende trafikbelastning. Ribe kommune har overvejet en nordlig linjeføring fra en nyetableret rundkørsel nord for Vittenbergskolen og i en bue nord om skolen og gennem det fredede område syd for Ribe til Rosen Allé og en sydlig linjeføring fra den eksisterende rundkørsel sydvest for Vittenbergskolen og i en bue syd om skolen gennem det fredede område til Rosen Allé. Kommunen har efter yderligere undersøgelser og overvejelser efter offentlig høring besluttet at gennemføre den sydlige linjeføring. Ifølge det foreliggende projekt til en sydlig linjeføring skal der etableres en vejforbindelse fra Rosen Allé langs jernbanen videre over åen på en bro, der bygges parallelt med jernbanebroen og derfra via en dæmning ligeledes parallelt med jernbanedæmningen til rundkørslen ved Haulundvej/Stampemøllevej. Vejbanen vil ifølge projektet komme til at ligge 1,30 meter under jernbanedæmningen, således at vejdæmningen set fra øst er skjult af jernbanedæmningen. På grund af linjeføringen syd om skolen, skal skolens boldbane indtages til vejanlægget. Der skal derfor anlægges en ny boldbane på et fredet areal øst for skolen og syd for sodavandsfabrikken Frem. Det er ikke meningen, at der skal etableres slørende eller lægivende beplantning omkring boldbanen. Sodavandsfabrikken Frem har parkeringsproblemer, som fabrikken indtil nu har løst ved at bruge den afskårne del af den gamle Haderslevvej til par-

keringsformål. Da anlægget af Indre Ring vil medføre, at den afskårne del af Haderslevvej ikke længere kan benyttes til parkeringsformål, skal Frem sikres et areal umiddelbart sydøst for fabrikken og nord for Vittenbergskolens nye boldplads. Der plantes træer og buske omkring dette areal. Kommunen har ved en markering i marken vist beplantningens afgrænsning mod sydøst. Undersøgelser af denne beplantnings betydning for indsigten mod byen fra Ribe-Haderslev landevej og den Indre Ring viser, at indsigten ikke forringes eller kun forringes ubetydeligt. Biler, der kører ad Indre Ring, kan ikke ses af trafikanter, der nærmere sig byen øst fra, fordi personbiler vil være skjult af jernbanedæmningen; lastbiler vil derimod kunne ses. I forbindelse med anlægget af Indre Ring skal den gamle Ribe-Haderslev landevej brydes op både øst for og vest for jernbanedæmningen, hvorved landskabet øst for jernbanedæmningen føres tilbage til tilstanden før anlægget af landevejen. Det område, der berøres af ringvejsprojektet er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse, men er tillige en del af Ribe vildtreservat, som har betydning for trækkende andefugle. Ribe kommune vil erstatte de område, der berøres af projektet, med 1,2 hektar erstatningsjord syd for Vittenbergskolen og vest for Ringvejsbroen. Da det er kommunens vurdering, at projektet til en sydlig ringvejsforbindelse fra rundkørslen ved Haulundvej/Stampemøllevej til Rosen Allé ikke forringer indsigten fra syd mod Ribe og derfor ikke strider mod formålet med fredningen af arealerne, ansøger kommunen derfor fredningsnævnet om dispensation fra Overfredningsnævnets kendelse af 1. december 1969 til at gennemføre den sydlige ringvejsforbindelse.

Toft Jensen oplyste, at gennemførelsen af projektet til en indre ringvej syd for Ribe kræver, at der udarbejdes et tillæg til regionsplanen. Amtet har under projekteringsfacen og høringsfacen været positivt indstillet overfor forslaget, der har en meget begrænset effekt på de fredede arealer mellem Ribe å og Ribe-Haderslev landevej. Det er derfor amtets opfattelse, at gennemførelsen af projektet ikke kræver, at der rejses en ny fredningssag for området. Amtet anbefaler som følge heraf, at fredningsnævnet meddeler kommunen dispensation til projektets gennemførelse. Toft Jensen tilføjede, at amtsrådet endnu ikke har behandlet sagen.

Uffe Eskildsen bemærkede, at det er Danmarks Naturfredningsforenings opfattelse, at det strider mod formålet med fredningen af arealerne syd for Ribe å at meddele kommunen dispensation til at gennemføre vejprojektet. Det er afgørende, at indsigten mod Ribe fra syd bevares. Landskabet syd for byen er både et

enestående sammenhængende vådområde og et enestående kulturmiljø, der har sine rødder helt tilbage i den tidlige middelalder. Tilsvarende kulturmiljøer findes omkring Varde og Tønder. Vådområdet syd for byen kan ikke erstattes med et vådområdet andre steder omkring Ribe. Det sydlige erstatningsareal er et tørt engareal, og området vest for ringvejen er et opfyldt areal. Visualiseringen af ringvejen giver ikke et retvisende billede af forholdene, som de vil tage sig ud, når projektet er gennemført.

Uffe Eskildsen oplyste, at naturfredningsforeningen har udarbejdet et indlæg, som vil blive sendt til kommunen og fredningsnævnet.

Finn Heintzelmann oplyste, at Ribe Bykernes Beboerforening har udarbejdet et alternativt forslag til løsning af de trafikale problemer i Ribe by. Forslaget indebærer, at den trafik, der skal ind til bykernen, ledes ad de eksisterende veje og gader til bykernen og rundt om denne. Det betyder, at der ikke skal ske indgreb i vådområdet syd for byen og dermed, at indsigten mod byen bevares. Beboerforeningen har sendt forslaget til Ribe byråd og henstiller til byrådet, at forslaget afprøves, inden der træffes beslutning om etablering af Indre Ring, fordi kommunens forudsætninger for projektet er forkerte.

Teknisk direktør Hans Kjær bemærkede heroverfor, at det er kommunens mål at fredeliggøre bymidten og lede trafikken uden om byen. Dette mål kan kun nås, hvis der etableres en ringvejsforbindelse som beskrevet i projekt.

Teknisk direktør Hans Kjær oplyste, at høringsfristen for den supplerende offentlige høring i sagen udløb den 20. maj 2003.

Skoleinspektør Vigsø oplyste, at Vittenbergskolen er en grøn skole, hvor idrætsudøvelse er højt prioriteret. Skolens bestyrelse anbefaler, at projektet til en indre ringvej gennemføres, men det kræver, at arealet øst for skolen udlægges til boldbane, fordi projektets gennemførelse indebærer, at arealerne, hvor boldbanerne er i øjeblikket, inddrages til vejanlægget.

Finn Nielsen oplyste, at han har drevet sin sodavansfabrik ved Ribe-Haderslev landevej gennem mange år. Da kommunen besluttede at sløjfe Ribe-Haderslev landevej fra jernbaneoverskæringen til Hundegade Alléen og ledte trafikken ad den nye vej syd om Vittenbergskolen, mistede trafikanterne, der kom til Ribe ad landevejen østfra, indsigten mod byen fra vejstrækningen vest for jernbanedæmningen. Engarealerne mellem den sløjfede

landevej og Brorsonsvej har ændret karakter fra et åbent vådområde til et område bevokset med træer og buske. Hele området vil formentlig springe i pil i løbet af en kortere årrække, hvis udviklingen fortsætter, til skade for indsigten fra syd mod byen. Det er derfor hans vurdering, at fredningsnævnet uden betænkelighed kan meddele kommunen den ansøgte dispensation til den sydlige ringvejsforbindelse.

Under fredningsnævnets besigtigelse afleverede Ribe Bykernes Beboerforening kopi af et brev af 19. maj 2003, som beboerforeningen har sendt til Ribe kommune. Brevet er et indlæg i debatten om de trafikmæssige forhold i Ribe bykerne og indeholder ikke yderligere oplysninger til belysning af de fredningsmæssige problemer, som kommunens dispensationsansøgning rejser.

Topograf Jørgen Ellegaard, Ribe, har sendt fredningsnævnet kopi af brev af 20. maj 2003 til Ribe amt og Ribe kommune. Brevet var vedlagt et "Forslag til vejstruktur v. Ribe", udarbejdet af Jørgen Ellegaard i december 1999. Jørgen Ellegaard har i sit projekt foreslået, at Ribe-Haderslev landevej forlægges syd om Damhus til en ny rundkørsel cirka 500 meter syd for rundkørslen, hvor trafikken i øjeblikket ledes fra Ribe-Haderslev landevej ud i rute 11, at indre ring - som foreslået af Ribe kommune - anlægges fra Rosen Allé parallelt med jernbanen og føres i en bue syd om Vittenbergskolens eksisterende boldbaner ud i Ribe-Haderslev landevej cirka 150 meter vest for jernbaneoverskæringen til den eksisterende rundkørsel sydvest for Vittenbergskolen. Jørgen Ellegaard har blandt andet anført i brevet:

"Efter igen at have læst det efterhånden ret omfattende materiale igennem, der er udarbejdet angående de 2 store projekter til nye ringveje ved Ribe og senest materialet til supplerende offentlig høring ang. den indre ring samt ca. 100 artikler/indlæg der været i Jydske-Vestkysten og Ribe Ugeavis om emnet, skal jeg som tidligere medarbejder i amtets Plan - og Landskabsafdeling - hvor jeg bl.a. beskæftigede mig med vurdering og godkendelse af tekniske anlæg i det åbne land, herunder nye vejanlæg - tillade mig igen at fremkomme med nogle kommentarer til de 2 ringforbindelser.

Indledningsvist og helt generelt vil jeg anføre:

.....

2. De 2 ringvejsforbindelser skal ses og vurderes i sammenhæng, idet en kombination af nyanlæg og brug af de eksisterende veje giver mulighed for store forbedringer for både landevejstrafikken og lokaltrafikken.

.....

4. De 2 ringvejes gennemførelse medfører uvægerligt, at der vil være modstridende interesser, hvorfor projektgennemførelserne bør ske under størst mulig hensyntagen til værdierne i det omgivende landskab samt til områdernes natur - og fredningsforhold m.v.

I relation til ovenstående 4 punkter og mit forslag vil jeg efterfølgende give følgende kommentarer:

.....

Ad. 2. En kommunal overtagelse/nedklassificering af amtsvejen øst for den nye rute 11 og nord for den her foreslåede forlægning af Haderslevvej, vil bl.a. medføre

at man opnår en mere regulær ringforbindelse om Ribe by (uden sving)

at man undgår anlæggelse af en ny vejforbindelse over det sumpede og § 3 beskyttede engareal ved Ribe Byferie til den i forvejen for lille rundkørsel ved Vittenbergskolen,

at man kan opnå en bedre linieføring af den indre ringvej gennem det fredede og § 3 beskyttede engareal umiddelbar vest for jernbanen, og dermed lettere opnå fredningsnævnets dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 50.

at man ikke "angriber" Vittenbergskolens aktivitetsarealer, og dermed undgår anlæggelse af en boldbane i det fredede engareal.

(Den i det seneste høringsmateriale viste udvidelse af sodavandsfabrikkens areal og en ny boldbane ind i det fredede område, vil efter min vurdering næppe kunne opnå ovennævnte § 50 dispensation. - Ribe Kommune bør på længere sigt hjælpe "Frem" til en mere passende placering i industriområdet nord for byen - der er en stor og tung trafik til og fra virksomheden).

.....

Ad 4. Af hensyn til værdierne i landskabet og for at reducere indgreb i beskyttede naturområder og den berørte fredning bør man bl.a. være opmærksom på og nævnene vurdere:

at den ydre rings passage af arealerne omkring Ribe Å bliver så "beskeden" som vel mulig (vejbanen på lav dæmning - ikke

"buebro", men "pillebro")

at den indre rings tracé placeres så tæt på jernbanelinien som vel mulig og på en lav dæmning, dels af æstetiske årsager og dels for bevarelsen af buske og træer, der vil have en afskærmende virkning på anlægget, og

at undgå/reducere indgreb i de § 3 beskyttede vådbundarealer ved Ribe Byferie, Haulund Bæk, syd for Vittenbergskolen og gennem det fredede naturområde vest for jernbanen.

(De 2 sidstnævnte forhold, synes jeg mit oplæg i langt højere grad tager højde for, end det fremlagte forslag gør).....

Den 23. maj 2003 sendte Ribe kommune fredningsnævnet blandt andet en kopi af et udateret brev fra A/S Mineralvandsfabrikken Frem, modtaget i kommunens tekniske forvaltning den 31. marts 2003. Kommunen har blandt andet anført i fremsendelsesbrevet, at

".....

Det skal bemærkes, at Frem i deres indsigelse ønsker mulighed for at købe 1.200 m² tillægsjord, ud over det kommunen har foreslået, og at bygge en lagerhal på 1.335 m². Dette forhold er ikke omfattet af kommunens aktuelle ansøgning til Fredningsnævnet om dispensation fra udsigtsfredningen, og må derfor være denne sag uvedkommende".

I A/S Frem's brev til kommunen hedder der blandt andet:

Punkt 1. Indre Ring i Ribe supplerende offentlig høring 2003.

Overordnet synes vi her på Frem A/S, at forslag syd er det bedste, for Vittenbergskolen, Frem A/S og trafikken i Ribe, der iflg planen, er lavet indtil nu.

Frem skal i følge planen have mulighed for udvidelse (se side 12) og derfor får vi et areal syd for fabrikken til udvidelse, som vi selv skal klargøre med opfyldning og belægning for anslået pris 1.000.000 kr. for at skabe status Q. Det giver os mulighed for at skabe en kønner fabrik set fra alle sider. Dog er det eneste rigtige trafikmæssigt at skabe mulighed for at kunne køre bag om fabrikken (se byggeansøgningen), så lastbilerne ikke skal ud i den eksterne trafik for at vende.

For område D § 7.3 gælder at der ikke må bygges i udvidelsesområdet og i det gamle areal fabrikken ligger på må næsten be-

bygges 100%, dette er vi ganske uforstående overfor og protesterer på det kraftigste overfor.

Punkt 2. Ansøgning om byggetilladelse

Vi ansøger hermed om principiel godkendelse af vedlagte byggeprojekt og køb af 1200 m² tillægsjord, således der kan laves færdige tegninger og byggeriet kan sættes i gang hurtigst muligt.

....."

Det fremgår af et rids, der var vedlagt brevet fra Frem A/S, at de 1200 m² jord, fabrikken ønsker at købe, ligger østsydøst for fabrikken og udgør en del af det område, der er fredet ved overfredningsnævnets kendelse af 1. december 1969, og at der østsydøst for fabrikken ønskes opført en 1335 m² stor lagerhal, der til dels vil komme til at ligge i det fredede område, såfremt projektet gennemføres.

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 meddele dispensation fra en eksisterende fredning, såfremt det projekt, der ansøges om dispensation til at gennemføre, ikke vil stride mod formålet med den konkrete fredning. Det var formålet med fredningen af arealerne mellem Ribe Å og Haderslevvej at sikre forbipasserende trafikanten indsigten mod Ribe by og byens samspil med det omgivende landskab, ligesom det af naturvidenskabelige grunde var betydningsfuldt at bevare arealerne. Da fredningen blev gennemført, var indsigten mod Ribe by allerede begrænset af jernbandedæmningen og til dels af mineralvandsfabrikken Frem.

Fredningsnævnet lægger til grund, at den linjeføring, der ansøges om dispensation til at gennemføre, indebærer, at den indre ringvej føres fra Rosen Allé over Ribe Å på en ny bro, der anlægges parallelt med jernbandedæmningen, og derefter føres mod syd på en nyanlagt vejdæmning, der anlægges i det fredede område, parallelt med jernbandedæmningen indtil ringvejen cirka 140 meter nord for den sløjede Ribe-Haderslev landevej føres i en bue syd om Vittenbergskolen og gennem skolens idrætsarealer til rundkørslen på Haulundvej umiddelbart vest for skolen. Fredningsnævnet lægger endvidere til grund, at projektet nødvendiggør inddragelse af skolens eksisterende boldbaner til vejanlægget, således at det af hensyn til skolens idrætsudøvelse er nødvendigt at inddrage et fredet areal øst for skolen til boldbane. Fredningsnævnet lægger tillige til grund, at projektet indebærer, at en del af det fredede område syd for mineralvandsfabrikken Frem A/S skal inddrages til parkeringsareal for fabrikken, og at dette parkeringsareal skal sløres af en skærmende beplantning.

På denne baggrund og efter at have besigtiget de arealer, der berøres af projektet, finder fredningsnævnet, at indsigten mod Ribe by fra syd ikke berøres i væsentligt omfang af anlægget af en indre ringvej med den foreslåede placering, fordi indsigten mod byen herfra allerede ved gennemførelsen af fredningen var begrænset af jernbanedæmningen, og fordi indsigten i dag er forringet af pilevækst og anden trævækst i det fredede område vest for jernbanedæmningen og nord for den sløjfede Ribe-Haderslev landevej. Fredningsnævnet vurderer derfor, at det ikke strider mod formålet med fredningen af arealerne mellem Ribe by og Ribe Haderslev landevej at meddele Ribe kommune dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 til at anlægge en indre ringvej med en sydlig linjeføring som beskrevet i projektet, at anlægge en boldbane på det fredede areal øst for skolen, og at etablere en afskærmende beplantning omkring det areal, som mineralvandsfabrikken Frem A/S fremover vil anvende som parkeringsplads, på vilkår

at projektet gennemføres i overensstemmelse med det materiale, der er forelagt fredningsnævnet,

at der alene deponeres så meget jord i det fredede område, som er nødvendig for at kunne gennemføre projektet,

at bortgravet jord, der ikke skal anvendes i forbindelse med anlægsarbejdet, deponeres uden for det fredede område,

at der sker en fuldstændig retablering af terrænet, når anlægsarbejdet er afsluttet.

at Ribe kommune efter udarbejdelsen af en plejeplan for det fredede område og efter amtets nærmere anvisninger efter anlægsarbejdets afslutning planter en lav bevoksning langs vejbanen på dæmningen for at sløre vejbanen,

at der ikke rejses lysmaster eller andet på eller i forbindelse med vejdæmningen,
og

at der ikke plantes nogen form for slørende beplantning omkring Vitten bergskolens nye boldplads.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, af Skov - og Naturstyrelsen, Ribe amtskommune, Ribe kommune, Ribe Bykernes Beboerforening, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, lokale foreninger og andre, som har væsentlig interesse i afgørelsen.

Klage indsendes til fredningsnævnet, der videresender sagen til naturklagenævnet.

Såfremt en klage indgives, må nævnets dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og stadfæstet af naturklagenævnet.

Denne dispensation bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Fredningsnævnet for Ribe amt, den 30. juni 2003.

Vagn Kastbjerg,
formand.

NATURKLAGENÆVNET

Frederiksborggade 15, 1360 København K

Tlf. 3395 5700

Fax: 3395 5769

X.400: S=nlkn, P=sdn, A=dk400, C=dk

E-mail: nlkn@nlkn.dk

16 DEC. 2003J.nr.: 03-121/550-0004
mam

Lw.

Afgørelse**i sagen om en indre ringvej gennem et fredet område mellem Ribe å og
Ribe-Haderslevvej.**

Fredningsnævnet for Ribe har den 30. juni 2003 efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddelt Ribe Kommune dispensation til at føre en indre ringvej gennem det fredede område mellem Ribe å og Ribe-Haderslevvej. Afgørelsen er påklaget til Naturklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening og Ribe Bykernes Beboerforening.

Sagens baggrund er, at Ribe Kommune ved brev af 7. april 2003 fremsendte et lokalplanforslag for en Indre Ring i Ribe til fredningsnævnet. Det fremgik heraf, at kommunen havde udarbejdet et projekt til en aflastningsvej fra Ribe rutebilstation over Østeråen langs jernbanen sydpå og syd om Vittenbergskolen til den eksisterende rundkørsel ved Haulundvej/Stampemøllevej. I forbindelse med projektets gennemførelse skal der opføres en ny bro over Østeråen og anlægges en dæmning langs jernbanen, hvor aflastningsvejen skal løbe. Ribe Kommune havde tillige foreslået i lokalplanforslaget, at der udlægges et areal til boldbane for Vittenbergskolen nordøst for skolen.

Anlægget af Indre Ring og boldbanen berører arealer, som blev fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 1. december 1969 om fredning af arealerne beliggende mellem Ribe å og Ribe-Haderslev landevej. Det fremgår blandt andet af fredningsbestemmelserne, at det ikke er tilladt at bebygge de fredede arealer, at der ikke må opstilles boder, skure, master, transformatorstationer eller andre skæmmende indretninger på de fredede arealer, at beplantning med busk- og trævegetation ikke er til-

ladt uden fredningsnævnets godkendelse, og at terrænformerne ikke må ændres ved afgravning eller opfyldning. Ribe Kommune ansøgte derfor fredningsnævnet om dispensation fra fredningen til gennemførelse af Indre Ring m.v.

Af fredningsnævnets afgørelse af 30. juni 2003 fremgår, at formålet med fredningen af arealerne mellem Ribe å og Haderslevvej var at sikre for-bipasserende trafikanter indsigten mod Ribe by og byens samspil med det omgivende landskab, ligesom det af naturvidenskabelige grunde var betydningfuldt at bevare arealerne. Da fredningen blev gennemført, var indsigten mod Ribe by allerede begrænset af jernbanedæmningen og til dels mineralvandsfabrikken Frem.

Fredningsnævnet har lagt til grund, at den linjeføring, der er ansøgt om dispensation til at gennemføre, indebærer, at den indre ringvej føres fra Rosen Allé over Ribe Å på en ny bro, der anlægges parallelt med jernbanedæmningen, og derefter føres mod syd på en nyanlagt vejdæmning, der anlægges i det fredede område, parallelt med jernbanedæmningen, indtil ringvejen cirka 140 meter nord for den sløjfede Ribe-Haderslev landevej føres i en bue syd om Vittenbergskolen og gennem skolens idrætsarealer til rundkørslen på Haulundvej umiddelbart vest for skolen. Fredningsnævnet har endvidere lagt til grund, at projektet nødvendiggør inddragelse af skolens eksisterende boldbaner til vejanlægget, således at det af hensyn til skolens idrætsudøvelse er nødvendigt at inddrage et fredet areal øst for skolen til boldbane. Fredningsnævnet har tillige lagt til grund, at projektet indebærer, at en del af det fredede område syd for mineralvandsfabrikken Frem skal inddrages til parkeringsareal for fabrikken, og at dette parkeringsareal skal sløres af en skærmende beplantning.

På denne baggrund og efter at have besigtiget de arealer, der berøres af projektet, har fredningsnævnet fundet, at indsigten mod Ribe by fra syd ikke berøres i væsentligt omfang af anlægget af en indre ringvej med den foreslåede placering, fordi indsigten mod byen herfra allerede ved gennemførelsen af fredningen var begrænset af jernbanedæmningen, og fordi indsigten i dag er forringet af pilevækst og anden trævækst i det fredede område vest for jernbanedæmningen og nord for den sløjfede Ribe-Haderslev landevej.

Fredningsnævnet har derfor vurderet, at det ikke strider mod formålet med fredningen af arealerne mellem Ribe by og Ribe-Haderslev landevej at meddele Ribe Kommune dispensation i medfør af naturbeskyttelseslo-

vens § 50 til at anlægge en indre ringvej med en sydlig linjeføring som beskrevet i projektet, at anlægge en boldbane på det fredede areal øst for skolen, og at etablere en afskærmende beplantning omkring det areal, som mineralvandsfabrikken Frem fremover vil anvende som parkeringsplads.

Fredningsnævnet har fastsat som vilkår for dispensationen:

at projektet gennemføres i overensstemmelse med det materiale, der er forelagt fredningsnævnet,

at der alene deponeres så meget jord i det fredede område, som er nødvendig for at kunne gennemføre projektet,

at bortgravet jord, der ikke skal anvendes i forbindelse med anlægsarbejdet, deponeres uden for det fredede område,

at der sker en fuldstændig reetablering af terrænet, når anlægsarbejdet er afsluttet,

at Ribe Kommune efter udarbejdelsen af en plejeplan for det fredede område og efter amtets nærmere anvisninger efter anlægsarbejdets afslutning planter en lav bevoksning langs vejbanen på dæmningen for at sløre vejbanen,

at der ikke rejses lysmaster eller andet på eller i forbindelse med vejdæmningen, og

at der ikke plantes nogen form for slørende beplantning omkring Vittenbergskolens nye boldplads.

Danmarks Naturfredningsforening har anført, at indgrebet i det fredede område er så omfattende og så grundlæggende i strid med formålet med fredningen - både med hensyn til naturværdierne og de kulturhistoriske værdier - at det påtænkte projekt med anlæggelse af vej og yderligere opfyldninger af de temporært oversvømmede enge kræver udarbejdelse af en ny fredning af området. DN har derfor med henvisning til naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, bedt Naturklagenævnet om at hjemvise sagen til fornyet behandling i fredningsnævnet. DN finder, at såfremt Naturklagenævnet stadfæster fredningsnævnets beslutning om at behandle sagen efter § 50, stk. 1, vil det skabe præcedens for omfattende indgreb i fredninger.

Danmarks Naturfredningsforening har endvidere anført, at fredningsnævnet i sin afgørelse ikke har taget stilling til den del af fredningspåstanden, der har til hensigt at sikre det fredede område, der betegnes som bevaringsværdigt af naturvidenskabelige grunde. Fredningsnævnet har ikke forholdt sig til, i hvilken udstrækning det påtænkte anlæg forringer naturinteresserne i området, hvilket er påkrævet, da det fremgår af fredningspåstanden, at ændringer af tilstanden på de oversvømmede enge i høj grad vil forringe reservatets værdi.

Fredningsnævnet har alene lagt til grund for sin beslutning, at udsigten fra den nu nedlagte landevej ikke berøres i væsentligt omfang af anlægget af en indre ringvej, til trods for, at bestemmelserne udtrykkeligt angiver, at terrænformerne ikke må ændres ved afgravning eller opfyldning. Efter DN's opfattelse er der med forslaget til en indre ringvejsforbindelse tale om en meget væsentlig forringelse af områdets naturværdier og det vil ydermere have en ødelæggende visuel effekt på samspillet mellem natur og middelalderbyen. Desuden sker der en yderligere fragmentering af området, udover hvad jernbanedæmningen i dag er årsag til. Dertil kommer, at der i forhold til de oprindeligt skitserede alternative løsninger med den valgte linjeføring inddrages yderligere arealer til opfyldning inden for det fredede område med henblik på at kompensere for forhold, som ændres uden for det fredede område. Det er efter DN's opfattelse ikke rimeligt på dette grundlag at acceptere yderligere indgreb i det fredede område.

Det forhold, at området og jernbanedæmningen efter fredningens gennemførelse er groet til, uden at der er foretaget pleje af området med henblik på at opfylde fredningens målsætning om at bevare middelalderbyens samspil med det omliggende landskab, kan efter Danmarks Naturfredningsforenings opfattelse ikke begrunde en dispensation. Samspillet mellem middelalderbyen og det omliggende landskab opleves i dag hovedsageligt fra kanten af byen og fra Borgertårnet på Domkirken. Uanset hvorfra samspillet opleves, vil det blive afgørende forringet i strid med fredningens intentioner.

Endelig kritiserer Danmarks Naturfredningsforening, at afgørelsen ikke er bilagt med kortmateriale.

Ribe Bykernes Beboerforening har anført, at vejanlægget forringer landskabelige og naturmæssige værdier væsentligt - værdier, som værdsættes højt af et stort antal indbyggere i kommunen. De trafikproblemer, som vejanlægget angiveligt forventes at løse, kan efter beboerforeningens

opfattelse løses tilfredsstillende inden for rammerne af det eksisterende vejnet, uden at berøre det fredede område.

Ved fredningsnævnets besigtigelse den 21. maj 2003 gjorde beboerforeningen fredningsnævnet opmærksom på, at den trafikmodel, som Ribe Byråd har baseret sine beslutninger på, herunder bl.a. konsekvensvurderingen af beboerforeningens alternative forslag, er behæftet med væsentlige fejl, og at beboerforeningens forslag er mangelfuldt belyst i den supplerende høringsredegørelse. Dette forhold findes ikke realitetsvurderet i fredningsnævnets afgørelse. Ribe By udmærker sig ved en enestående beliggenhed, som værdsættes af såvel beboere og besøgende. Disse værdier er bl.a. søgt bevaret ved den omhandlede fredning. En dispensation fra fredningen bør kunne begrundes i forhold til alternative løsningsmuligheder, hvilket ikke er sket med det foreliggende redegørelsesmateriale, som er behæftet med væsentlige fejl og mangler. På dette grundlag anmodes Naturklagenævnet om at ophæve dispensationen og anbefale Ribe Kommune at afprøve beboerforeningens løsningsforslag med henblik på en nærmere afklaring af en mulig løsning på trafikproblemerne uden indgreb i bevaringsværdige naturområder.

Ribe Kommune har bemærket til klagen, at indsigtspfredningen ikke vil blive anfægtet set i forhold til de eksisterende forhold, hvilket fremgår af den tegning, som kommunen fremsendte til fredningsnævnet med skrivelse af 7. april 2003 over sigtelinjer ind over byen. Tværtimod vil indsigtspfredningerne blive forskønnet set fra hovedvejen øst for banen.

Naturklagenævnets sekretariat har den 18. november 2003 besigtiget området med deltagelse af sagens parter.

Danmarks Naturfredningsforening har i forlængelse af besigtigelsen redegjort nærmere for baggrunden for fredningen. DN har henvist til, at foreningen allerede i 1960 fremsendte et fredningsforslag, som var udarbejdet i nært samarbejde med Ribe Kommune, til fredningsnævnet. Fredningsforslaget var baseret på et samspil mellem byplanlægning og fredningsplanlægning og "hvor man ved at færdes i de åbne områder omkring byen kan opleve det storslåede samspil mellem middelalderbyen og den særprægede natur". Fredningssagen gik dog i stå, og i 1968 blev dele af arealet langs Haderslevvej udstykket og planlagt bebygget og en ødelæggende terrænregulering var på vej. DN rejste derfor i al hast en såkaldt "ambulancefredning", hvilket var grunden til, at begrundelsen for fredningen var meget kortfattet og lakonisk. Men hovedbegrundelsen for

fredningen var og er fortsat efter DN's opfattelse at sikre et meget værdifuldt bynært grønt område mod fremtidige indgreb. Hele områdets righoldige, kulturhistoriske, landskabelige og rekreative indhold indgik i begrundelsen for fredningen, jf. også fredningsplanudvalgets udtalelse til fredningsnævnet, hvor udvalget anbefalede fredningen med henvisning til, at "det pågældende areal er af væsentlig betydning som rekreativt område for Ribe by, hvortil kommer, at området byder på særdeles fredningsværdige, smukke udsigter mod Ribe by". Det drejer sig således om en klassisk fredning, hvor der kræves tungtvejende samfundsmæssige grunde for at tillade et vidtgående indgreb som det planlagte, hvilket der efter DN's opfattelse ikke er tale om.

Danmarks Naturfredningsforening har desuden henvist til, at området er udpeget som vildreservat, idet der ud over de landskabelige værdier også er betydelige naturvidenskabelige interesser, der især knytter sig til forekomsten af rastende og fouragerende vandfugle på de temporært oversvømmede enge, herunder Hvid Stork. Arealernes beliggenhed ca. 500 meter fra reden på det gamle rådhus betyder, at de har væsentlig større værdi som fourageringsområde for storken end de øvrige arealer i vildtreservatet. Hvis der etableres en vejdæmning og opfyldning til fabrik og boldbaner, vil det fredede område blive reduceret med ca. en tredjedel. Den øvrige del af området vil lide uoprettelig skade. Det er yderst tvivlsomt, om området vil kunne benyttes af rastende ænder eller Hvid Stork, idet der ud over tabet af våde enge også vil være afgørende negative effekter i form af støj og visuelle forstyrrelser. Det må endvidere tillægges afgørende vægt, at det fredede område er placeret bynært og medvirker til at sikre den nære sammenhæng mellem middelalderbyen og de tilstødende vådområder.

Ribe Bykernes Beboerforening har ligeledes fremsendt yderligere et indlæg om det trafikale behov og de foretagne trafikanalyser.

Ribe Kommune har oplyst, at Banestyrelsen ejer det areal langs jernbanen, som ikke indgår i fredningen. Ca. 0,33 ha af vejarealet vil ligge på areal uden for fredningen. Vejarealet inden for fredningen berører 0,73 ha. Arealet til udvidelse af sodavandsfabrikken udgør 0,34 ha og til ny boldbane for Vittenbergskolen 0,61 ha. I alt berører projektet 1,68 ha af det fredede areal.

Det fremgår af lokalplanen, at størstedelen af lokalplanområdet (herunder det fredede område) er udpeget som mose og eng og omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Vandløbene Ribe Østerå, Stampemølleåen og

Haulund Bæk er også omfattet af § 3. Ribe Østerå og Stampemølleåen er endvidere omfattet af naturbeskyttelseslovens § 16 (åbeskyttelseslinjen). Ribe Amt har oplyst, at amtet endnu ikke har modtaget en ansøgning fra Ribe Kommune/bygherren om dispensation fra naturbeskyttelseslovens bestemmelser. Ribe Amt har derfor ikke truffet afgørelse herom.

Afgørelse.

I sagens behandling har deltaget Naturklagenævnets 10 medlemmer: Lars Busck (formand), Ole Pilgaard Andersen, Marie-Louise Andreasen, Peter Christensen, Leif Hermann, Mogens Mikkelsen, Jens Steffensen, Anders Stenild, Poul Søgaard og Jens Vibjerg.

Det lægges til grund, at vejprojektet medfører behov for at finde nye arealer til boldbaner for skolen og parkeringsareal for mineralvandsfabrikken Frem. Fredningsdispensationen omfatter således også, at der inddrages fredet areal til boldbaner for Vittenbergskolen, samt at der gives mulighed for en mindre udvidelse af virksomheden.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan der dispenseres fra en fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Fredningen indeholder ikke en egentlig formålsbestemmelse.

Fredningsnævnet har lagt til grund, at det bærende hensyn bag fredningen er at beskytte indsigt til Ribe for de forbipasserende trafikanter. Ud fra denne fortolkning er det afgørende for vurderingen af, om projektet er i strid med fredningens formål, hvorvidt indsigt til Ribe hindres.

Et flertal på 7 af Naturklagenævnets medlemmer finder imidlertid, at fredningens formål skal forstås bredere, således at der også er tale om en landskabelig fredning - det vil sige en fredning med det formål at bevare arealerne som sådanne. Der er herved lagt vægt på, at fredningskendelsen henviser til, at det af naturvidenskabelige grunde er betydningsfuldt at bevare arealerne. Meningen hermed må antages at være, at fredningen skal beskytte rasteplass og fødegrundlag for fuglelivet i området. Det bemærkes i den forbindelse også, at fredningen indeholder et forbud mod ændring af terrænformerne ved afgravning eller opfyldning.

Flertallet lægger således til grund, at fredningens formål dels er at sikre indsigten mod Ribe by og byens samspil med det omgivende landskab, og dels er at sikre, at arealerne henligger som naturpræget område med våde enge og et rigt fugleliv.

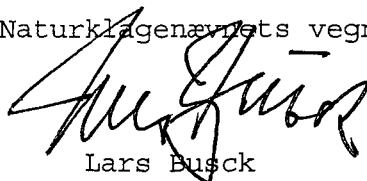
Det omhandlede vejanlæg m.m. må anses for et meget omfattende indgreb, som i væsentlig grad vil ændre arealernes karakter og påvirke samspillet mellem land og by. Det fredede areals begrænsede størrelse må herved tages i betragtning.

Flertallet finder på den baggrund, at det ansøgte vil stride mod fredningens formål. Der kan derfor ikke meddeles dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Et mindretal (Ole Pilgaard Andersen, Anders Stenild og Jens Vibjerg) finder, at fredningens formål må forstås som anført af fredningsnævnet, og at det ansøgte herefter ikke er i strid med fredningens formål. Mindretallet kan tilslutte sig, at indsigten til Ribe ikke i nævneværdig grad vil blive påvirket af vejanlægget m.v., og stemmer derfor for at stadfæste fredningsnævnets afgørelse.

I overensstemmelse med flertallets stemmeafgivning ændres fredningsnævnets afgørelse af 30. juni 2003 til et afslag.

På Naturklagenævnets vegne

Lars Busck
formand

Afgørelsen er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. naturbeskyttelseslovens § 82. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Reg. nr. 05274.00

**Fredningsnævnet for Syddjylland, Sydlig del,
Dokken 1,
6700 Esbjerg.**

J. nr. 7/2008: Ansøgning fra Esbjerg Kommune om dispensation til at nedgrave 2 lysleder-kabelrør i de fredede arealer mellem Omfartsvejen og Ribe by.

Fredningsnævnet har fra Esbjerg Kommune modtaget en ansøgning fra LIFA Landinspektør A/S på vegne Global Connect A/S om dispensation fra Overfredningsnævnets kendelse af 12. oktober 1942 om fredning af Riberhus Slotsbanke med omliggende arealer og Overfredningsnævnets kendelse af 24. august 1961 om fredning "af engene mellem Ribe by og en nord og vest for byen anlagt omkørselsvej" til at nedlægge 2 lyslederkabelrør i en del af det fredede engareal under matr. nr. 268 p og 287 f Søndermarken, Ribe. Det fremgår blandt andet af Overfredningsnævnets kendelse, afsagt den 24. august 1961, at arealerne mellem omfartsvejen og Ribe by skal henligge som enge til landbrugsmæssig dyrkning, og at påtaleretten tilkommer Fredningsnævnet og Danmarks Naturfredningsforening. Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, såfremt projektet skal gennemføres.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde den 30. maj 2008, hvor nævnet tillige foretog besigtigelse.

Fredningsnævnet har besluttet at meddele Global Connect A/S dispensation til at nedlægge de 2 lyslederkabelrør på de vilkår, der fremgår af afsnittet "Fredningsnævnets afgørelse".

Sagens baggrund:

Ved et brev af 16. juni 1941 rejste Nationalmuseet forslag om fredning af matr. nr. 268 b Ribe Købstads Søndermark - Riberhus Slotsbanke - samt dele af ejendommene matr. nr. 287 aæ, 289 a, og 290 Ribe Købstads Søndermark for at sikre udsigten til slotsbanken og bevare Riberhus' omgivelser i en naturlig tilstand. De arealer, som fredningsforslaget omfattede, ligger syd, sydvest, vest og nordvest for slotsbanken. Ved kendelse, afsagt den 30. august 1941, tog Fredningsnævnet Nationalmuseets fredningspåstand til følge og bestemte blandt andet, at der indenfor en afstand af 100 meter fra de fredede arealers grænser ikke måtte opføres nogen bygninger, foretages beplantning eller anden foranstaltning uden godkendelse fra fredningsnævnet og Nationalmuseet. Kendelsen blev stadfæstet af Overfredningsnævnet den 12. oktober 1942.

Ved et brev af 25. september 1959 rejste byrådet i Ribe sag om fredning af engene indenfor omkørselsvejen syd, sydvest, vest, nordvest og nord for Ribe by. Sagen drejede sig blandt andet om de arealer af ejendommene matr. nr. 268 b, 287 f, 287 aæ, 289 c og 290 b Ribe Købstads

Søndermark, som ikke var omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 12. oktober 1942. Fredningsnævnet tog ved kendelse, afsagt den 1. februar 1960, fredningspåstanden til følge og udvidede fredningen til blandt andet de ikke-fredede dele af de ejendomme, der var omfattet af den tidligere afsagte fredningskendelse.

Det fremgår af Fredningsnævnets kendelse, at der blandt de mødende var

"enighed om, at fredningen skal gå ud på, at de ovennævnte arealer, som hidtil, skal henligge som enge til landbrugsmæssig dyrkning, herunder frilandsgartneri. Der må ikke på det fredede opføres bygninger af nogen art, ejheller boder, iskiosker eller skure. Der må ikke opslåes telte på arealerne".

Kendelsen blev stadfæstet af Overfredningsnævnet den 24. marts 1961. Det fremgår blandt andet af kendelsen, at Overfredningsnævnet vurderede, at fredningen måtte anses for velbegrunnet i hensynet til at bevare udsigten fra omkørselsvejen over engene til byen.

Den 3. december 2007 ansøgte LIFA, Landinspektører A/S, Fredericia, på vegne Global Connect A/S Esbjerg Kommune, som ejer af ejendommen matr. nr. 287 f Søndermarken, Ribe, om tilladelse til at nedlægge 2 lyslederkabelrør på kommunens ejendom. Det fremgår endvidere af ansøgningen, at LIFA, Landinspektører A/S, sideløbende ansøgte Ribe Slotsbanke om dispensation til at nedlægge lyslederkabelrørene på slotsbankens arealer, der er et fredet fortidsminde.

I et brev af 5. februar 2008 til Fredningsnævnet har Esbjerg Kommune oplyst, at LIFA, Landinspektører A/S, ansøger om tilladelse til at nedgrave 2 GlobalConnect lyslederkabelrør fra Ribe midtby til Bjerrumvej. Det fremgår af ansøgningen, at lyslederkabelrørene skal nedgraves på ejendommene matr. nr. 268 p og matr. nr. 287 f Søndermarken, Ribe.

I et brev af 25. februar 2008 har Kulturarvsstyrelsen meddelt tilladelse til nedgravning af lyslederkabelrørene.

I brevet har Kulturarvsstyrelsens anført blandt andet,

"...

Der er i ansøgningen vist to forløb: 1) et med rødt angivet langs kanalen mellem voldgraven og Stampemølle Å, 2) et med blå angivet gennem Kongensgade. Kulturarvsstyrelsen har af LIFA Landinspektører A/S den 25. februar 2008 fået oplyst telefonisk, at der ikke er væsentlig teknisk forskel på to de løsninger.

For at begrænse indgrebet i det fredede fortidsminde – og dermed bevare muligheden for observationer ved en senere egentlig arkæologisk undersøgelse – forudsætter Kulturarvsstyrelsen derfor, at linjeføringen gennem Kongensgade vælges.

Kulturarvsstyrelsen tillader hermed, at lyslederkabelrøret krydser kanalen gennem overgangen i forlængelse af Alberts Skeels Vej og videre langs kanalens vestkant mod Stampemølle Å. Her kan der anlægges en brønd til brug ved underboring under åen.

Det er et vilkår for tilladelsen, at Sydvestjyske Museer, Ribe får mulighed for at foretage arkæologisk overvågning af gravearbejdet samt at foretage eventuel undersøgelse i forbindelse hermed..."

I en mail af 27. maj 2008 har formanden for Fonden Riberhus Slotsbanke oplyst, at fonden har meddelt Esbjerg Kommune, der ejer de arealer, hvor anlægsarbejdet skal udføres, at fonden

"kan tiltræde Kulturarvsstyrelsens afgørelse i sagen. Det betyder, at fonden ikke har indvendinger mod at der over fondens ejendom foretages nedgravning af kabel i dæmningen fra Albert Skeels gade over kanalen og nedgravning langs kanalens vestlige bred til Stampemølle Å.

Fonden forudsætter, at der foretages fuldstændig retablering efter nedgravningsarbejdet".

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har behandlet sagen på nævnets møde fredag den 30. maj 2008, hvor fredningsnævnet tillige foretog besigtigelse.

I besigtigelsen deltog for LIFA, Landinspektører A/S landinspektør Troels Jørgensen, Fredericia, for Global Connect A/S ingeniør Erling Sørensen, København, for Miljøcenter Ribe naturgeograf Jørgen Clausen, Ribe, for Sydvestjyske Museer arkæolog Jakob Kiffer Olsen, Ribe, samt entreprenørerne Anders Jensen og Carsten Rimann, Entreprenørfirmaet ALC Entreprise A/S, Haderslev.

Fredningsnævnets formand oplyste under besigtigelsen, at fredningsnævnet har modtaget en ansøgning fra Esbjerg Kommune på LIFA Landinspektører A/S' vegne om dispensation til at nedgrave 2 lyslederkabelrør i en del af det fredede engareal under matr. nr. 268 p og 287 f Søndermarken, Ribe. Det fremgår blandt andet af Overfredningsnævnets kendelse 12. oktober 1942 om fredning af Riberhus Slotsbanke med omliggende arealer, at der ikke må ske bebyggelse, foretages beplantning eller andre foranstaltninger på blandt andet ejendommen matr. nr. 268 p Søndermarken, Ribe, uden Fredningsnævnets og Nationalmuseets godkendelse, og Overfredningsnævnets kendelse af 24. august 1961 om fredning "af engene mellem Ribe by og en nord og vest for byen anlagt omkørselsvej", at arealerne mellem omfartsvejen og Ribe by skal henligge som enge til landbrugsmæssig dyrkning, samt at påtaleretten tilkommer Fredningsnævnet og Danmarks Naturfredningsforening. Fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, til projektets gennemførelse.

Landinspektør Troels Jørgensen oplyste under besigtigelsen, at Global Connect A/S ansøger om tilladelse til at nedlægge 2 lyslederkabler gennem de fredede arealer vest for Ribe by for at etablere forbindelse mellem bynettet og et hovedanlæg ved omfartsvejen vest for Ribe. Global Connect A/S har nedlagt kablerne frem til Kongensgade og skal nu gennemføre den sidste del af anlægsarbejdet. Anlægsarbejdet i det fredede område indebærer, at der skal graves en 50 centimeter dyb rende gennem det fredede område og etableres en underføring under Stampemølle Å.

Entreprenør Anders Jensen oplyste under besigtigelsen, at arbejdet skal udføres af ALC Entreprise A/S. Der skal anvendes en 3,5 tons tung maskine til gravearbejdet. Såfremt det er nødvendigt, skal

der udlægges køreplader for at beskytte terrænet under gravearbejdet. Renden, hvori de to lyslederkabler skal nedlægges, graves til en dybde af 50 centimeter. Kablerne nedlægges i renden, og der anbringes dækbånd over kablerne, hvorefter renden dækkes til med det opgravede materiale. Lyslederkablerne krydser kanalen vest for Albert Skeels gade gennem overgangen eller dæmningen i forlængelse af gaden. Renden graves herfra og langs kanalens vestkant frem til Stampe-mølle Å, hvor der skal anlægges to brønde, og foretages en styret underboring, fordi lyslederkabelrørene skal passere åen ca. 1 til 1½ meter under åens bund. Syd for åen graves renden i stien mod Holmevej og så langt fra åskrænten som muligt for at undgå, at skrænten skrider under gravearbejdet. Terrænet vil blive retableret løbende under gravearbejdet, der vil blive tilrettelagt, så det udføres så skånsomt som muligt af hensyn til de fredede arealer. Den forventede anlægsperiode er 2 uger.

Arkæolog Jakob Kiffer Olsen oplyste under besigtigelsen, at Sydvestjyske Museer gerne vil følge gravearbejdet for at kunne foretage eventuelle registreringer og sikre spor af arkæologisk betydning. Museerne har i øvrigt ingen bemærkninger til ansøgningen.

Fredningsnævnets afgørelse:

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddele dispensation fra en fredningsbestemmelse, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen.

Det er primært formålet med fredningen af arealerne omkring Riberhus Slotsbanke og en del af arealerne mellem omfartsvejen og Ribe by at sikre en fri og uhindret udsigt fra omfartsvejen ind mod Slotsbanken og Ribe by samt at bevare arealerne som enge.

Det er Fredningsnævnets vurdering, at nedgravning af lyslederkabelrørene i det fredede område kræver, at Fredningsnævnet meddeler dispensation hertil, fordi de to fredningskendelser er status quo fredninger, som forudsætter, at de fredede arealer skal henligge uberørte af indgreb og som enge.

Nedlægningen af lyslederkabelrørene kræver, at der skal foretages gravearbejde i de fredede arealer. Det er afgørende af hensyn til oplevelsen af Ribe slotsbanke og Ribe by set fra omfartsvejen, at den fredede eng bevares som en del af det samlede landskabsbillede og indtrykket af den middelalderlige by. Nedgravningen af lyslederkabelrørene kræver derfor, at gravearbejdet i den fredede eng udføres så skånsomt som muligt for at bevare denne synsoplevelse. Såfremt arealet, hvor gravearbejdet skal foretages, retableres efter nedlægningen af lyslederkabelrørene, vurderer Fredningsnævnet, at det ikke strider mod fredningsbestemmelserne at foretage gravearbejdet i den fredede eng. Fredningsnævnet meddeler derfor i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, Global Connect A/S dispensation til projektets gennemførelse på vilkår,

at der udlægges køreplader, hvor gravearbejdet skal foretages,

at græsoverfladen afrømmes, inden gravearbejdet påbegyndes,

at gravearbejdet foretages så skånsomt som muligt,

at opgravet materiale, der skal genanvendes i tracéet, oplægges på et fast underlag,

at overskydende materiale, der ikke kan genplaceres i tracéet, deponeres uden for det fredede område,

at der sker en fuldstændig retablering af terrænet, når gravearbejdet er afsluttet,

og

at Sydvestjyske Museer, Ribe får mulighed for at foretage arkæologisk overvågning af gravearbejdet samt foretage eventuel undersøgelse i forbindelse hermed.

Klagevejledning:

Denne afgørelse kan senest 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt de pågældende, indbringes for Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, af LIFA, Landinspektører A/S, Global Connect A/S, Miljøcenter Ribe, Skov - og Naturstyrelsen, Vadehavet, Esbjerg kommune, Ribe Slotsbanke, Nationalmuseet, Sydvestjyske Museer, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening, lokale foreninger og andre, som har væsentlig interesse i afgørelsen.

Klage indsendes til fredningsnævnet, der videresender sagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Såfremt en klage indgives, må nævnets dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og stadfæstet af Naturklagenævnet.

Denne dispensation bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgeren rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, sydlig del,
Esbjerg, den 6. juni 2008.

Margit O. Laub,
førmand.

Denne afgørelse er sendt til:

Landinspektør Troels Jørgensen, LIFA, Landinspektører A/S, Vendersgade 26, 1. sal, 7000 Fredericia.

Global Connect A/S, Hørskrænten 3, 2630 Tåstrup.

Miljøcenter Ribe, Sorsigvej 35, 6760 Ribe,

By – og Landskabsstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København.

Esbjerg kommune, Teknik & Miljø, Torvegade 74, 6700 Esbjerg.

Ribe Slotsbanke v/ Sigvald Urup, Korsbrødregade 15, 6760 Ribe.

Nationalmuseet, Frederiks Holms Kanal 12, 1220 København K.

Sydvestjyske Museer, Odins Plads, 6760 Ribe.

Skov – og Naturstyrelsen, Vadehavet, Stensbækvej 29, Arnum, 6510 Gram.

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø.

Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite v/seminarielektor Uffe Eskildsen, St. Jørgensvej 2, 6760 Ribe.

Friluftsrådet, Scaniagade 13, 2450 København SV.

Friluftsrådet c/o Hanne Kristensen, H. Drachmanns Alle 15, 6700 Esbjerg.

Dansk Botanisk Forening, Sølvgade 83, 1307 Esbjerg.